

Arbetsrapport 2008:84

Om gränser, förbindelser, gods och mediatorer

**En studie av interaktionen mellan akademi och näringsliv i samverkansprojekt
finansierade av KK-stiftelsen**

PEDER KARLSSON

Institutet för studier av utbildning och forskning
Drottning Kristinas väg 33D
SE-114 28 Stockholm
www.sister.nu

ISSN 1650-3821

FÖRORD

Som ett led i KK-stiftelsens program 2006/2007 finansierar stiftelsen ett forskningsprojekt vid SISTER. Projektet innehåller två delar:

”1 [...] Utbildningens roll vid högskolorna. I denna delstudie skall profil- och projektsatsningarnas roll för utveckling av utbildning stå i fokus. Delstudien bör även belysa utbildningens roll i skapandet av stabila forskningsmiljöer.

2 [...] Mötet mellan näringslivet och forskarna. Syftet med denna del är att få fram hur olika aktörer samarbetar (eller inte) kring utveckling av forskningsmiljöer vid högskolorna.”

I och med denna rapport fullföljs den studie som utformats för att belysa punkten 2 ovan. Ursprungligen planerades en delstudie vilken avrapporterades den 30 november 2006 med rapporten *“Det gäller inte bara pengar, vi behöver även idéer.” En studie av samverkanspraktik vid fyra lärosäten* (Högberg, Karlsson & Schilling 2006). Under våren 2007 har dock projektet SAMP (Samverkan i praktiken) reviderats och en fjärde delstudie har tillkommit. Peder Karlsson har av SISTER fått i uppdrag att genomföra delstudie 4 och i denna rapport presenterar han resultatet av sitt arbete.

Peder vill tacka de övriga medlemmarna i SAMP-gruppen för deras bidrag. Enrico Deiacio (projektledare) Lars Geschwind och Maria Johansson, samtliga från SISTER, har bistått med läsning och kommentarer. Lars och Maria är dessutom delaktiga i datainsamlingen, genom de intervjuer de genomförde i samband med delstudie 1. Peter Schilling, tidigare projektledare, och Andreas Högberg har båda slutat på SISTER under projektets gång men deras bidrag kan inte förbises. De var medförfattare till den första rapporten och Peter var delaktig i utformandet av delstudie 4.

Projektet har genererat fem delstudier och dessa är i tur och ordning:

Arbetsrapport 2006:53

“Det gäller inte bara pengar, vi behöver även idéer”

En studie av samverkanspraktik vid fyra lärosäten

Andreas Högberg, Peder Karlsson & Peter Schilling

Arbetsrapport 2006:42

Finansiering och strategi

En fallstudie över KK-stiftelsens profil- och plattformssatsning vid Blekinge Tekniska Högskola

Peter Schilling & Maria Johansson

Arbetsrapport 2008:84

Om gränser, förbindelser, gods och mediatorer

En studie av interaktionen mellan akademi och näringsliv i samverkansprojektet finansierade av KK-stiftelsen

Peder Karlsson

Arbetsrapport 2008:86

Utbildningsanknytning i praktiken

En fallstudie av KK-stiftelsens profilsatsningar vid fyra unga lärosäten

Lars Geschwind & Maria Johansson

Arbetsrapport 2008:87

"Social bollkänsla och grym kompetens"

Forskningsledning vid fyra av KK-stiftelsens profilsatsningar

Lars Geschwind

Stockholm och Umeå den 30 november 2007,

Enrico Deiacò

Projektledare

SISTER

Peder Karlsson

Utredningskonsult, Fil Dr Sociologi

Umeå

Tel: 073-0583719

E-post: Packmoped@gmail.com

SAMMANFATTNING

I denna rapport fortsätter sökandet efter en praktiskt förankrad förståelse av begreppet/fenomenet *samverkan*. Det övergripande syftet är att *fördjupa förståelsen av vad det innebär att samverka och hur begreppet samproduktion kan förstås och utvecklas i samverkansmiljöer*. Studien bygger vidare på de resultat som framkom i rapporten "*Det gäller inte bara pengar, vi behöver även idéer.*" *En studie av samverkanspraktik vid fyra lärosäten* (Högberg, Karlsson & Schilling 2006), och den definition av samverkan vi då kom fram till: "interaktion kring ett problem vars lösning till viss del beror av problemets rörelse över avstånd av, bland annat, geografisk och vetenskaplig karaktär". Det teoretiska ramverket är vetenskaps sociologiskt och det som eftersträvas är en realtidsförståelse av samverkanspraktiken.

Studiens empiriska underlag består först och främst av intervjuer med fem projektledare från "Hög-projekt", det vill säga enskilda forskningsprojekt finansierade av KK-stiftelsen. Projektledarna representerar fem olika projekt inom samhällsvetenskap, humaniora, teknik, naturvetenskap och IT. Därutöver har intervjumaterialet från delstudie 1 analyserats vidare. Totalt ger de två datamaterialen god insyn i nio samverkansprojekt. Ansatsen är till stor del explorativ och analysen baseras på tolkningar av de intervjuades beskrivningar av den egna verksamheten. Analysens utgångspunkt är projektens organisation och mobilitet. Genom ett angreppssätt influerat av "Actor-Network-Theory" undersöks "gränsen" mellan akademi och näringsliv i syfte att följa spåren av interaktion. Med hjälp av de tre metaforerna *förbindelser*, *goods* och *mediatorer* identifieras vägarna över gränsen, vad som rör sig över gränsen samt vem, vilka eller vad som sätter projekt i rörelse.

Slutsatsen i rapporten är att samverkan och samproduktion är synonyma begrepp. En förståelse av interaktionens organisatoriska form och dynamik förutsätter förståelse av forskningsproblemet, dess rörelse och lösning. Gemensamma problem produceras i, och producerar, en organisation som i och med lösningen av problemet antingen producerar nya gemensamma frågeställningar och fortsatt interaktion, eller försvinner med det lösta problemet.

Ett aktivt sökande efter förbindelser, goods och mediatorer, i ansökningar om samverkansprojekt, bör kunna ge en god uppfattning om projektens presumtiva

förutsättningar att interagera över gränsen. Metaforerna förbindelser, gods och mediatorer kan därigenom vara till hjälp för att identifiera de faktorer som kan och bör påverkas för satsningar på lyckade samverkansprojekt.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	2
Sammanfattning	4
1 Inledning.....	7
1.1 Förutsättningarna – delstudie 1	7
1.2 Utgångspunkter för delstudie 4	9
1.3 Tillvägagångssätt	12
2 Samverkan och samproduktion i praktiken – organisation och mobilitet.....	16
2.1 De fem projekten.....	17
2.2 Interaktion över gränsen – förbindelser, gods och mediatorer.....	22
2.3 Sammanfattande betraktelser	45
3 Samverkan och samproduktion – vad har vi lärt oss?.....	48
Referenser.....	52
Bilaga 1 – Intervjuguide	54
Tidigare arbetsrapporter/working papers	58

1 INLEDNING

Detta är läget: Projektet SAMP (Samverkan i Praktiken) inleddes hösten 2006.

Finansieringen kom från KK-stiftelsen tillsammans med ett önskemål om en översyn av de egna satsningarna på att främja samverkan mellan högskola och näringsliv.

SISTER som hade fått i uppdrag att genomföra projektet, kontaktade i sin tur mig och jag blev därmed delaktig i arbetet med den första delstudien.

Syftet med studien var att ”undersöka hur KK-stiftelsens satsningar på ökad samverkan mellan högskola och näringsliv manifesteras i det dagliga arbetet i faktiska samverkansprojekt”, och vi löste uppgiften genom en intervjuundersökning bland forskare och näringslivsrepresentanter förenade av gemensamma projekt uppkomna ur fyra profilsatsningar.

SAMP kom under våren 2007 att förändras i viss utsträckning. Den ursprungliga planen var att fördela arbetet på två etapper, varav den första avslutades och avrapporterades med delstudie 1. Etapp två bestod till en början av två delstudier, men kom alltså att revideras och utökas med ytterligare en delstudie, vilken är föremålet för den rapport ni nu har framför er. Jag har av SISTER fått i uppdrag att genomföra den fjärde delstudien, en studie vars övergripande syfte är att *fördjupa förståelsen av vad det innebär att samverka och hur begreppet samproduktion kan förstås och utvecklas i samverkansmiljöer.*

Ansatsen är även i denna studie ”sökande” och tillvägagångssättet baseras på intervjuer med personer som är inblandade i samverkansprojekt. Skillnaden mot tidigare är att jag nu kan falla tillbaka på resultaten från delstudie 1. Återstoden av inledningskapitlet ägnar jag därför åt att klargöra studiens förutsättningar, utgångspunkter och tillvägagångssätt, till att börja med i relation till den första delstudien.

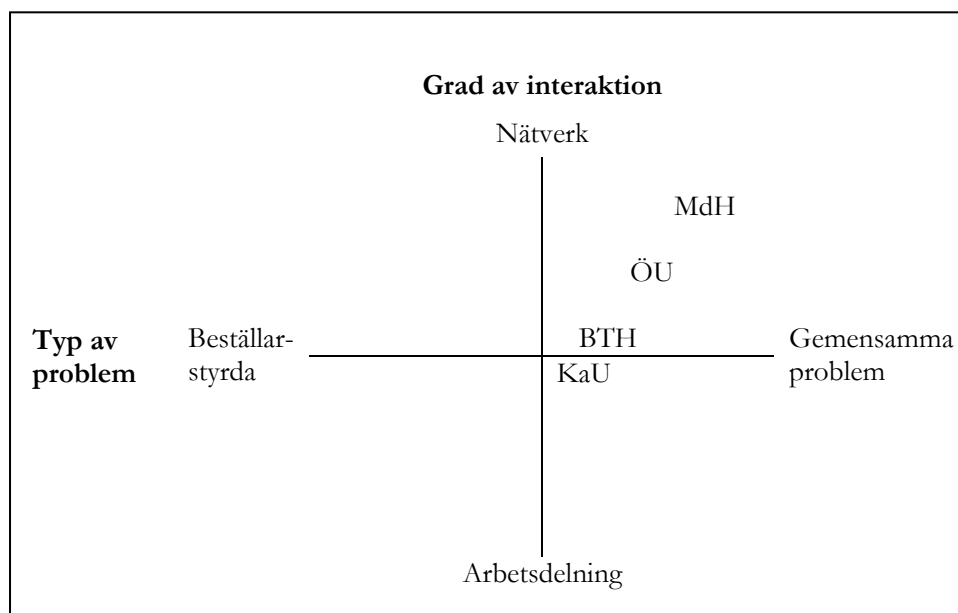
1.1 FÖRUTSÄTTNINGARNA – DELSTUDIE 1

Hösten 2006 deltog jag i en forskargrupp tillsammans med representanter från SISTER. I den studie vi då genomförde (delstudie 1), valde vi att analysera samverkan mellan akademi och näringsliv som en interaktionsprocess. Vad innebär det ”att samverka”, frågade vi oss, och vi sökte svaret genom att intervjua representanter från akademi och näringsliv förenade av gemensamma projekt. Ansatsen var till övervägande del explorativ, vilket motiverades av fenomenets svårdefinierade karaktär; samverkan är ett flitigt använt begrepp, men dess betydelse är höljt i dunkel. Den sammanhållande utgångspunkten i studien var att de studerade projekten skulle vara utvecklade genom

KK-stiftelsens profilsatsningar. Delstudie 1 avrapporterades den 30 november 2006 med rapporten *"Det gäller inte bara pengar, vi behöver även idéer." En studie av samverkanspraktiken vid fyra lärosäten* (Högberg, Karlsson & Schilling 2006).

Vad kom vi då fram till? I korta ordalag, med utgångspunkt i resultaten från delstudie 1, kan *samverkan* definieras som *interaktion kring ett problem vars lösning till viss del beror av problemets rörelse över avstånd av, bland annat, geografisk och vetenskaplig karaktär*. Problemet kan sägas variera utmed en skala där "beställarstyrda problem" utgör den ena extreman och "gemensamma problem" den andra. Interaktionen kan på motsvarande sätt speglas mot en glidande skala från "arbetsdelning" till "nätverk". Slutsatsen från delstudie 1 är att en djupare form av samverkan återfinns i projekt där interaktionen kring gemensamma problem sker i en nätverksorganisation präglad av korta avstånd, geografiskt och vetenskapligt. I det mest avancerade exemplet på samverkan – profilen vid Mälardalens Högskola – tyckte vi oss till och med kunna se tecken på "mode 2" som det beskrivs av Gibbons m fl (1994).

I figur 1 nedan återges den "samverkansmatris" som i rapporten fick sammanfatta våra intryck från intervjuerna. De studerade profilerna representeras här av förkortningar av "värdens"/lärosätets namn.

Figur 1. "Samverkansmatrisen" (Högberg, Karlsson & Schilling 2006, s 46).

Matrisen är en grafisk illustration av en analys byggd på projektdeltagares egna beskrivningar, det måste understrykas, den har inte sin grund i ”mått” på grad av interaktion respektive typ av problem. Fallens placering och inbördes relationer vittnar dock om att vi såg ett tydligt samband: Ju mindre arbetsdelning desto mer samsyn kring problemet. Det som slår mig mest när jag nu betraktar matrisen är emellertid ett annat fenomen – den vänstra sidan är tom. De fall vi koncentrerade oss på i delstudie 1 kan samtliga sägas interagera kring mer eller mindre gemensamma problem. Hur själva interaktionen går till, ja det varierar med de olika fallen. Samtidigt utkristalliserar ett tämligen tydligt mönster, för endast i ett fall hamnar vi på ”arbetsdelningssidan”, och då i nära anslutning till skalans mittpunkt.

Mitt förslag, när jag nu går vidare med utgångspunkterna och tillvägagångssättet för delstudie 4, är att vi helt enkelt ”zoomar in” matrisens befolkade del och temporärt avlägsnar oss från skalornas dimensioner. Låt oss sträva närmare ”gränsen” mellan akademi och näringsliv, granska det vi hittills har lärt om samverkan från en annan synvinkel och samtidigt samla in ny information som kan berika vår praktiskt förankrade förståelse av samverkan och samproduktion av kunskap.

1.2 UTGÅNGSPUNKTER FÖR DELSTUDIE 4

Delstudie 4 är att betrakta som en direkt fortsättning och utvidgning av delstudie 1. Med den nya studien fortsätter analysen av samverkanspraktiken i syfte att fördjupa förståelsen av begreppet/fenomenet. Analysen utvidgas samtidigt genom att *projekt* finansierade av KK-stiftelsen nu tas i empiriskt beaktande. I ett avseende innebär dock utvidgningen också en avgränsning. Fokuseringen på ”projektet” blir ännu tydligare än i den tidigare studien av projekt inom KK-stiftelsens profilsatsningar och det i sin tur öppnar möjligheten att lyfta in begreppet *samproduktion* i analysen. Samproduktion är en central ingrediens i samverkansprojekt och med denna delstudie eftersträvas en praktiskt förankrad förståelse av vad samproduktion av kunskap innebär.

Målsättningen i detta avsnitt är att förtydliga utgångspunkterna för delstudie 4, en uppgift jag vill beteckna som ”teoretisk mobilisering”. Strävan efter en empiriskt grundad förståelse är fortfarande vägledande, men för att analysen inte ska gå vilse i den mångfald presumtvt intressanta fynd som kan tänkas dyka upp längs vägen, krävs en teoretisk/begreppslig beredskap. Avstampet är tre ”analytiska funderingar” som väckts

av delstudie 1 och jag vill, genom att diskutera dem, identifiera teoretiska riktninggivare för arbetet med den nya studien.

- 1) I delstudie 1 lyckades vi på relativt kort tid formulera en praktiskt förankrad förståelse av begreppet/fenomenet samverkan. Men analysarbetet gick snabbt och frågan är om vi till fullo lyckades dra nytta av det mycket rika datamaterialet? Det återstår att ta reda på. I samband med genomförandet av delstudie 4 kommer därför analysen av det empiriska materialet från den första delstudien att fortsätta. Min strategi är att skala bort en del av de begrepp vi hittills använt och istället ta mig an materialet med fräsch blick.
- 2) Delstudie 1 var teoretiskt knapphändig. I rapporten kom dock analysen att inramas av ett antal teorier om kunskapsproduktionens förändrade förutsättningar och framträdelseformer. Förenande drag i dessa teorier är en beskrivning av diffusa gränser mellan akademi och näringsliv, aktiviteter som överskrider traditionella rågångar, fokusering på samhällsrelevanta och tillämpningsbara problem, med mera. (Etzkowitz 2005; Gibbons m fl 1994; Slaughter & Rhoades 2004; Ziman 2000). Med stöd i dessa teorier kunde vi urskilja tecken på ”mode 2”, men det fanns vare sig tid eller utrymme att gå vidare med denna tråd. Var det ”mode 2” vi såg eller var det avsaknaden av alternativa perspektiv som föranledde slutsatsen?

Problemet med Gibbons perspektiv är att det primärt inte är grundat i en analys av praktiken, utan snarare kan uppfattas som beskrivningar av tendenser på ett övergripande plan, och över en längre tidsperiod. I och med delstudie 4 kommer analogin med ”mode 2” att diskuteras och problematiseras ytterligare. Det underliggande perspektivet i delstudie 1, det vill säga ”vetenskap som praktik”, får här tjäna som teoretisk motvikt (se ex Knorr Cetina 1999; Latour 2005; Pickering 1992; Pickering 1995). Centralt i denna tradition är betoningen av en realtidsförståelse av forskningspraktikens sociala, kulturella och ”epistemiska” aspekter, och den viktigaste lärdomen för denna studie är att inte ha modeller för samverkan/samproduktion som utgångspunkt. Risken är att vi då ser samverkan som ”mode 2” eller ”triple helix”, och ingenting annat. Istället vill jag låta analysen vila på intervjupersonernas beskrivningar av den egna verksamheten med de förutsättningar och begränsningar som finns för handen.

Av samma anledning bör vi även fortsättningsvis välja *interaktion* som bärande begrepp. Interaktion är ett tämligen neutralt begrepp som icke desto mindre riktar uppmärksamheten mot aktivitet och ömsesidighet av något slag. De frågor vi bör ställa oss är: Vad gör forskare och vad får interaktionen mellan forskare från akademi och näringsliv för konsekvenser i termer av resultat, social organisation, fortsatt interaktion etcetera?

- 3) Resultaten från delstudie 1 rymmer ytterligare ett teoretiskt dilemma: Varför kom profilen vid Mälardalens högskola att betecknas som ett nätverk, medan de andra fallen inte fick samma epitet? Ja, följer man gängse organisationsteoretiska definitioner av nätverk så faller det sig ganska naturligt; i intervjupersonernas beskrivning av projektorganisationen framträdde tydligare än i de andra fallen en nätverksorganisation (se ex Jacobsen & Thorsvik 2002, kap 6.10; Castells 1998). Det finns dock andra sätt att förhålla sig till begreppet nätverk. Enligt Actor-Network-Theory (ANT), en inriktning inom vetenskapsstudieområdet som företräds av bland andra Bruno Latour, är inte ”nätverksformen” det intressanta, utan snarare de relationer, associationer, mediatorer och så vidare, som i praktiken länkas samman till kollektiv av olika slag (jfr Latour 2005).

Vi tangerade detta tankesätt i delstudie 1. Metaforen kring problemet och dess ”rörelse” över avstånd av olika slag, samt formeringen kring problemet, kan ses som ett sätt att tänka i termer av ANT. Det jag nu vill använda ANT till är att komma närmare gränsen mellan akademi och näringsliv. Jag betraktar ANT som ett analytiskt förhållningssätt vars syfte är att skärpa blicken och tankens förmåga att ”följa spåren” av samverkan och samproduktion av kunskap. Vad består gränsen av? Hur ser rörelserna ut, vem står för rörelserna och vad är det som rör sig över gränsen? Det är exempel på frågor att ha i bakhuvudet när vi går vidare.

Jag kan nu summera studiens teoretiska hållpunkter. *Interaktion* kring mer eller mindre gemensamma problem, mellan akademi och näringsliv, får fortsätta att vara utgångspunkt för studiet av samverkan. Med hjälp av detta synsätt ska jag försöka komma så nära en realtidsförståelse av praktiken som möjligt. Ytterligare en åtgärd för att inte fastna i etablerade tankemönster är att tona ner vissa av de begrepp och dimensioner vi fann i delstudie 1. Istället för att fokusera på exempelvis vetenskapliga

och geografiska ”avstånd”, siktar jag nu in mig på ”gränsen” mellan akademi och näringsliv för att på så vis kunna undersöka hur eventuella avstånd överbryggas i praktiken. Antagandet är att ju närmare gränsen man kommer desto tydligare kan man se spåren av de interaktioner som korsar gränsen och som länkar samman aktörer till kollektiv i någon form.

Ur ett sociologiskt perspektiv skulle man kunna säga att jag med analysen i denna rapport vill nå en mer utpräglad ”aktörsförståelse” än i den förra rapporten, där vi genom ”samverkansmatrisen” förlade slutsatserna några grader närmare ”strukturpolen” på skalan ”agency – struktur” (se ex Ritzer 1996, kap 14). Strukturerna är självklart intressanta men det väsentliga är att finna förklaringar till formering och organisation. Vi kan inte tillåta oss att utgå från på förhand bestämda resultat och utifrån dessa beskriva vad som lett fram till dem. Det är därför ”mode 2” inte kan vara utgångspunkten.

Här är ”vetenskap som praktik” (Pickering 1992; 1995) och Actor-Network-Theory (Latour, 2005) tydliga: Social organisation är ett resultat av forskningspraktiken, inte en oberoende förklaringsfaktor. Om samverkan och samproduktion innebär nya arbetsformer, då bör vi också försöka identifiera de organisatoriska resultaten. ”Mode 2” kan tjäna som ”idealtyp” men huruvida praktiken resulterar i de förutspådda formerna, det får de empiriska exemplen utvisa.

1.3 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

I linje med KK-stiftelsens önskemål utgörs urvalet för delstudie 4 av projekt finansierade av stiftelsen (så kallade Hög-projekt). Jag valde till att börja med ut fyra projekt utifrån två kriterier. För det första ville jag utgå från pågående projekt och anledningen till det återfinns i studiens utgångspunkter; att komma så nära en realtidsförståelse som möjligt. Jag ville, för det andra, ha en spridning på vetenskapsområden och därigenom komma åt ett visst mått av variation. De fyra projekten fördelar sig, grovt indelade, på områdena teknik, naturvetenskap, samhällsvetenskap och humaniora.

En viktig lärdom från delstudie 1 är att personer med central ställning i projekten kan betraktas som nyckelinformatörer. För att få en så god överblick som möjligt valde jag därför att intervjua projektledarna i respektive projekt. Projektledarna, samtliga

universitets-/högskoleanställda, kontaktades till att börja med via e-mail och alla ställde de sig positiva till medverkan. Intervjuerna gjordes per telefon och genomfördes med hjälp av en semistrukturerad intervjuguide (jfr Patton 1987, s 113), utprovad och använd i delstudie 1 men omarbetad för den aktuella studien (se bilaga 1). Intervjuerna, som varade mellan en och en och en halv timme, spelades in och transkriberades därefter ordagrant.

Efter att ha genomfört de fyra intervjuerna, och efter en inledande analys, bestämde jag mig för att titta på ytterligare ett projekt. De projekt jag inledningsvis hade valt ut till studien återfanns inom två ”resurssegment”. I förhållande till de resursstarkaste högprojekten var de dock att betrakta som av begränsad storlek och därmed också likvärdiga i någon mån. Jag ville därför komplettera urvalet med ett projekt av större volym och valet föll på ett projekt inom IT-området. Liksom tidigare genomfördes i detta fall en telefonintervju som spelades in och sedermera skrevs ut för analys.

Analysen av intervjuerna med projektledarna visade ganska tidigt på stor överlappning med resultaten från delstudie 1. Informationen bjöd med andra ord inte på några direkta överraskningar. Däremot framkom uppgifter som kastade nytt ljus på datamaterialet från den första delstudien. I och med detta fynd ställdes jag inför ett vägval: Empirisk utvidgning eller analytisk fördjupning? Jag valde den senare vägen. Den breda kartläggningens väg har följts i tidigare utvärderingar av KK-stiftelsens högprojekt. Läsare som vill ha en bred översikt hänvisas härmed till dessa studier (se Nylander & Shalit 1998 och FBA 2002).

Analysarbetet har därefter antagit formen av en pendelrörelse mellan de två datamaterialen. Idéer väckta av de fem senaste intervjuerna har prövats på det tidigare intervjumaterialet och vice versa, och det empiriska materialet från delstudie 1 har därigenom fått bistå med ”ställföreträdande” röster från näringslivet. I delstudie 1 riktades visserligen intresset mot profilsatsningar, men vi valde att avgränsa oss till enskilda projekt inom de fyra profilerna. Vi har därmed god kännedom om hur man arbetar i samverkansprojekt och jag kan utifrån de fem nyligen intervjuade projektledarnas beskrivningar säga att deras projekt inte faller utanför redan bekanta mönster.

Uppmärksamheten i rapporten riktas i första hand mot de fem projekt som valts ut till denna delstudie. Projekten återfinns på olika lärosäten och i tabell 1 ges en översiktsbild av intervjumaterialet.

Tabell 1. Intervjupersoner (IP) i delstudie 4, fördelning efter vetenskapsområde samt intervjupersonernas kön och tjänst.

	Sam	Hum	Tek	Nat	IT
IP	Projektledare	Projektledare	Projektledare	Projektledare	Projektledare
Kön	Kvinna	Man	Man	Man	Kvinna
Tjänst	Universitets- lektor	Professor	Universitetslektor/ Biträdande prefekt	Professor	Professor

Det är i första hand dessa fem projektledares beskrivningar som får styra vårt fortsatta utforskande. När de uttalar sig genom citat från intervjuer, gör de det som representanter för respektive vetenskapsområde.

Om/när analysen så kräver, kommer dock även intervjupersoner från delstudie 1 att få komma till tals. Under delstudie 1 genomfördes sammanlagt 25 intervjuer fördelade på fyra profiler/projekt enligt tabell 2 nedan.

Tabell 2. Intervjupersoner i delstudie 1, fördelning efter lärosäte, profil och företag (Högberg, Karlsson & Schilling 2006, s 12)

	BTH	MdH	ÖU	KaU
Profilen	1 Profil-/projekt- ledare 2 Doktorander	1 Profilledare 1 Prorektor 1 Professor 1 Doktorand	1 Profilledare 1 Projektledare 1 Forskare 1 Doktorand	1 Profilledare 2 Projektledare 1 Forskare
Företaget	1 VD 1 Industridoktorand	1 Forskningschef 1 Forskare 1 Ind.doktorand	1 Forskningschef 1 Ind.doktorand	1 Fd. Forsknings- ansvarig 2 Analytiker
Totalt	5 (samtliga män)	7 (samtliga män)	6 (varav 2 kv.)	7 (varav 3 kv.)

Totalt sett ger det empiriska materialet insyn i nio olika samverkansprojekt av varierande storlek och karaktär. För att kunna hålla isär intervjupersonerna från de två datamaterialen, kommer intervjupersonerna i tabell 2 att antingen sammankopplas med

lärosäte eller ”näringsliv”, beteckningar som i denna rapport får stå som substitut för projektens vetenskapliga hemvist.

Anledningen till att jag tillgriper två olika logiker när jag ”namnger” intervjupersonerna, är att vi i delstudie 1 fokuserade på profiler. Målet, då som nu, var att så långt som möjligt skydda intervjupersonernas identitet och vi valde därför att inte uppge vare sig profilernas, projektens eller företagens namn. Från den första rapporten är de intervjuade dessutom kända som representanter för antingen ett lärosäte eller ett företag knutet till lärosätet via profilen/projektet (Högberg, Karlsson & Schilling 2006). Jag finner ingen anledning att förskjuta gränsen för intervjupersonernas integritet i denna rapport.

Nu ska vi gå vidare till nästa kapitel där analysen och dess resultat redovisas.

2 SAMVERKAN OCH SAMPRODUKTION I PRAKTIKEN – ORGANISATION OCH MOBILITET

Jag har i inledningskapitlet föresatt mig att förlägga analysen till gränsen mellan akademi och näringsliv. Uppgiften i kapitlet är att försöka lokalisera gränsen på empirisk väg: Hur beskrivs den? Hur hanteras den?

Efter delstudie 1 vet vi att gränsen, i dess renodlade form, kan beskrivas i termer av skilda ”logiker” eller ”agendor”. En forskningsansvarig näringslivsrepresentant resonerade till exempel på följande sätt, när han fick frågan om likheter och skillnader mellan näringslivsforskare och universitetsforskare:

Den stora skillnaden är att vi måste fokusera på projekt som man kan få lönsamhet i. Om man inte kan göra det, om det bara handlar om att man vet mer om något gör vi det inte. Vi måste ha en output på 3-4 år, en doktorandtid. Har inte tidshorisonter på 50 år. Ekonomiska aspekter avgör... Krass ekonomisk styrning.¹ (Högberg, Karlsson & Schilling 2006, s 37)

I förenklade ordalag kan skillnaden beskrivas som att man i näringslivet strävar efter mesta möjliga avkastning per tidsenhet medan man inom akademien sätter större värde på det tidsutrymme för forskning som pengar kan ge. Det handlar helt enkelt om skilda principer och drivkrafter vilka utgör en potentiell källa till friktion och konflikt. Ett möte mellan akademi och näringsliv är aldrig okomplicerat. Genom förhandlingar av olika slag fördelas kontrollen över gränsen och i citatet ser vi att villkoren, från företagets synvinkel, i slutändan avgörs av den krassa ekonomiska verkligheten. Hur hanteras mötet i de av KK-stiftelsen finansierade projekten?

För att kunna besvara de ovan ställda frågorna bör vi fokusera projektens organisatoriska förutsättningar och lösningar samt de inblandade personerna, problemen och resultatens mobilitet. Där någonstans, i de rörelser som uppstår inom den formering ett samverkansprojekt beskriver, finns gränsen och därmed nyckeln till

¹ Citat från intervjuer presenteras enligt följande princip: Tre punkter omgivna av snedstreck (/.../) innebär att mindre informativa avsnitt har strukits; tre punkter (...) indikerar en paus i det sagda, eller ohörbara ord; ”P” står för ”Peder” (intervjuare) och ”IP” för ”Intervjuperson”. Citaten har också redigerats i viss utsträckning för läsbarhetens skull.

en fördjupad förståelse av begreppen *samverkan* och *samproduktion*. Jag börjar med en kort sammanfattande beskrivning av projekten.

2.1 DE FEM PROJEKTEN

Det första projektet jag stiftade bekantskap med återfinns inom det samhällsvetenskapliga området. Organisatoriskt är projektet knutet till en samhällsvetenskaplig avdelning på en stor mångvetenskaplig institution; cirka 200 anställda och dominerad av tekniskt inriktade ämnen.

Projektledaren har sedan hon disputerade innehaft en tjänst där lärosätet finansierar hennes forskning till 50 procent. Därutöver tillkommer ytterligare 15 procent forskning, finansierad genom projektet. Forskningsproblemet har hon själv formulerat men när hon skrev forskningsansökan tog hon hjälp av två personer på avdelningen som tidigare sökt och fått KK-medel.

Förutom projektledaren består projektgruppen av åtta personer: Fem forskare (projektledaren inräknad) varav två representerar andra lärosäten och en tredje är anställd på ett konsultföretag på annan ort; två forskningsledare (de två nyss nämnda personerna med ”KK-erfarenhet”); en forskningsrådgivare från konsultföretaget på annan ort (före detta universitetsprofessor).

I projektet samarbetar man med fyra företag. Tre av företagen utgör underlag för själva studien, de återfinns inom olika branscher och den huvudsakliga kommunikationen sker via en kontaktperson på varje företag. Företagen är i alla tre fallen delar i stora koncerner och de organisationer man samarbetar med finns med ett undantag på samma ort som lärosätet. Det fjärde företaget – konsultföretaget på annan ort, omnämnt i förra stycket – bistår i första hand med rådgivning i forskningsfrågor. Fortsättningsvis koncentrerar jag mig först och främst på de tre förstnämnda företagen.

Projektet går i mycket allmänna ordalag ut på att studera processer i företagen, att analysera de studerade processerna och att sedan återföra resultaten till gagn för företagens utveckling. Forskningsproblemet fokuserar mer på företagen än på deras produkter och motfinansieringen består i att företagen avsätter tid för datainsamling. Man skulle, med intervjupersonens egna ord, kunna betrakta samarbetsföretagen som

”undersökningsobjektet” i projektet. De är inte direkt involverade i forskningen men hjälper till att ta fram frågor och ger synpunkter på de delresultat som presenteras.

Enligt projektledaren är samverkan med företag en projektform som passar hennes forskningsområde ”som handen i handsken”. Samarbetet i projektet flyter bra, forskningen har direkt relevans för samarbetsföretagen och de är mycket intresserade av resultaten. Däremot, menar hon, passar inte finansieringsformen lika bra. Varför, ska vi återkomma till senare.

Projekt nummer två har jag valt att kategorisera som humanistiskt. Kategoriseringen baseras i det här fallet på disciplinen, forskningsproblemet är nämligen ganska tekniskt till sin karaktär. Arbetet går ut på att förbättra tekniska lösningar för de samarbetande företagen och därmed också för deras avnämare. Nämnas kan också att de ekonomiska resurserna är något större än i det samhällsvetenskapliga projektet.

Projektets organisatoriska hemvist finner vi på en av den aktuella högskolans sex institutioner. Det är en ganska stor institution med ett 70-tal anställda där man bedriver grundutbildning, forskning och forskarutbildning inom det ämnesområde projektet tillhör. Projektledaren innehar en fullmaktsprofessur och har lång erfarenhet av forskning inom området.

Kärnan i projektgruppen består av projektledaren, en senior forskare och en doktorand. Därutöver deltar en forskare och en annan professor i mindre omfattning. Samarbetsföretagen är två till antalet och de finns på annan ort. De bedriver inte egen forskning men har utvecklingsavdelningar som högskoleforskarna kan samarbeta med. Kontakterna med företagen fanns sedan tidigare, bland annat en konsekvens av att det inte finns några andra kommersiella företag att samarbeta med. Avnämare för resultaten finns det mycket gott om men de verksamheterna bedrivs i de allra flesta fall i offentlig regi. Företagen har också varsin representant i projektets styrgrupp.

Problemformuleringen kom från akademien men projektet utformades tillsammans med samarbetsföretagen. Det huvudsakliga forskningsarbetet i projektet står den seniore forskaren och doktoranden för. Samarbetet med företagen beskrivs överlag i positiva ordalag men projektledaren påpekar också två komplicerande omständigheter. För det första att företagen vill ha färdigförpackade resultat, helst omedelbart, och det krockar

ibland med forskaren och doktorandens tidsbehov. Doktoranden, för det andra, kan hamna i en lite besvärlig situation, han har en avhandling att skriva och kan inte lägga allt för mycket möda på att leverera ”tillämpade matnyttigheter”.

Till teknikområdet kopplar jag **det tredje projektet**, ett projekt med likvärdig volym som exemplet inom humaniora. Institutionen vi nu befinner oss på är teknisk men organiserad i fyra ämnesavdelningar.

Projektledaren disputerade för cirka tio år sedan. Han är idag lektor och sedan ungefär ett halvår biträdande prefekt på halvtid. Förutom honom består projektgruppen av en annan forskare på högskolan samt två samarbetsföretag företrädda av kontaktpersoner. Båda företagen är delar av stora koncerner och ett av dem är lokaliserat på orten, de har egna forskningsverksamheter men i projektet är det utvecklingsavdelningar man samarbetar med. Företagens huvudsakliga bidrag till projektet är enligt projektledaren tid. Av högskoleforskarna är det projektledaren som står för det mesta arbetet i projektet.

Forskningsproblemet kretsar kring metoder för design av komponenter som används i samarbetsföretagens produkter. Formuleringen av problemet stod projektledaren för, efter förfrågan från ett av företagen. Till saken hör att projektledaren tidigare arbetat på företaget. Han disputerade på ett annat lärosäte men efter disputationen flyttade han till den aktuella högskoleorten och en anställning på det företag som är lokaliserat där. Med tiden kom projektledaren att arbeta sex och ett halvt år på företaget. Som högskoleforskare anser han sig idag ha stor nytta av sina erfarenheter. Han känner till hur man jobbar i industrin och han ser i industrin en ”verklighet” att utforska och mäta sina resultat emot.

Samarbetet verkar överlag fungera bra, men projektledaren belyser en besvärande omständighet: Hans åtagande som biträdande prefekt. I praktiken har han på grund av olyckliga omständigheter varit tvungen att ta på sig det ordinarie prefektskapet, en roll han har haft svårt att skilja från forskarrollen. Forskningsarbetet har blivit lidande och han har därför nyligen börjat vistas på företaget ett par dagar i veckan. Där hoppas han kunna avgränsa forskningen från prefektskapet.

Med **det fjärde projektet** i ordningen förflyttar vi oss till naturvetenskaperna, och jag tror inte att jag avslöjar för mycket när jag preciserar projektets ämnesmässiga hemvist till kemi. Institutionen, som ganska nyligen har omstrukturerats, består av olika naturvetenskapliga ämnen och projektledarens disciplin utgör en av de ämnesbaserade enheterna.

Projektledaren, som nu är professor, disputerade 1980 och arbetade därefter i näringslivet tills för cirka 15 år sedan, då han började vid lärosätet. Under åren i näringslivet startade han upp och drev företag och han har under sin tid på lärosätet varit med om att bygga upp forskningsverksamheten, ett arbete som i slutet av 1990-talet resulterade i att man tilldelades vetenskapsområdet naturvetenskap. Han har därmed, i likhet med projektledaren i teknikprojektet, erfarenhet av både industrivärlden och den akademiska världen. Under intervjun konstaterar han också att han trivs med att befinna sig i gränsområdet.

Projektet är resursmässigt i paritet med det samhällsvetenskapliga exemplet. Fyra personer ingår i projektgruppen, projektledaren inräknad, och man samarbetar i huvudsak med två företag. Det ena företaget, som finns på annan ort, är del i en stor koncern och har egen forskningsverksamhet. Forskningen i projektet har dock hittills bedrivits på högskolan. Projektet har också vissa kopplingar till företagets amerikanska division och under projektets gång har man också börjat samarbeta med ytterligare ett amerikanskt bolag. Den andra huvudsakliga partnern är ett litet företag på orten, ett litet avknopningsföretag där projektledaren är delägare och ordförande.

Forskningsproblemet i projektet handlar om att utveckla en teknik för identifiering av substanser och det stora företagets bidrag är dels tid och dels att man tillhandahåller ett stort datamaterial för tester. Avsikten med avknopningsföretaget är att så småningom, om projektet lyckas, patentera och marknadsföra den nya tekniken mot, bland andra, det stora samarbetsföretaget.

Det femte projektet valde jag ut efter att ha genomfört och påbörjat analysen av de fyra första intervjuerna. Projektet finns inom IT-området och på ytan utmärker det sig genom sin resursmässiga storlek, resurserna är nämligen avsevärt mycket större än i de övriga fallen. Har resurserna betydelse för interaktionen? Den frågan får hänga i luften tills vidare. Istället ska jag försöka ge en bild av projektet.

Projektledaren i detta fall kommer ursprungligen från orten. Sina eftergymnasiala studier bedrev hon dock utomlands, där hon så småningom också disputerade. Strax innan disputationen fick hon tips om en tjänst på hemorten som hon sökte och fick. I cirka tio år har hon jobbat på lärosätet och hon är nu professor i sitt ämne, vilket inryms i en avdelning inom en av lärosätets fem fakulteter.

Projektgruppen på avdelningen består av sju personer inklusive projektledaren. Till dessa kan ytterligare en forskare räknas, ganska nyligen disputerad och i viss utsträckning knuten till avdelningen men anställd på ett av samarbetsföretagen där han också har varit industridoktorand.

Projektet drivs i samarbete med två företag. Det ena företaget finns på orten och det andra är en internationellt lokaliserad avdelning i en stor svensk koncern. Och för att komplicera bilden lite grann, det lokala företaget var tidigare en del av det stora företaget men det såldes ut till den nuvarande ägaren – även det en internationell koncern – i samband med en omstrukturering. Det lokala företaget bedriver konsultverksamhet och utvecklingsarbete. Det utlandsbaserade företaget däremot, bedriver mycket forskning på området. Företagen representeras i projektets styrgrupp av två kontaktpersoner, en från respektive företag.

Intrycket av detta projekt är att det har en mycket väl utvecklad samarbetsstruktur, framför allt i relation till det lokala företaget. Bland annat har man upprättat ett utbytesavtal som innebär att personal periodvis kan gå mellan arbetsplatserna, och deras tjänster samfinansieras då av lärosätet och företaget. Tidigare nämnda industridoktorand är ett exempel. Han var industridoktorand redan när det aktuella projektet startade och efter disputationen hade han en postdoktoral tjänst i projektet.

Projektet går ut på att utveckla tekniska lösningar för kommunikation. Företaget (här begränsar jag mig till det lokala företaget) bidrar med tid, och med årliga finansiella bidrag till forskningen. Mycket av det konkreta forskningsarbetet verkar doktorander stå för, medan projektledaren och övriga disputerade står för handledning. Projektledarens beskrivning vittnar dock om att många, på båda sidor, är aktivt involverade i forskningen och hon understryker att företagen är med och forskar.

Hur fungerar då samarbetet? Bra, skulle jag vilja säga, samarbetet verkar bära genom hela processen, från styrgruppsarbetet till samförfattade publikationer och en orsak till det är att man samarbetat under en längre tid. Kontakterna med det lokala företaget och det aktuella projektet resulterar ur tidigare samarbeten. Genom långvarigt samarbete har man, enligt projektledaren, lyckats bygga upp en ömsesidig förståelse för varandras drivkrafter och det tycks kunna underlätta samarbete över gränsen mellan akademi och näringsliv.

I sammanhanget bör nämnas att tidigare ”plattformssatsningar” ligger till grund för samarbetet med det lokala företaget. Projektet kan därmed ses som en del i en bred, medveten och ekonomiskt väl underbyggd satsning på att bygga upp ett långsiktigt samarbete mellan akademi och näringsliv. Det förtar emellertid inte helhetsintrycket: I det femte projektet finner vi interaktionsmönster som påminner om dem i projektet på MdH, det vill säga det projekt vi i delstudie 1 betraktade som det mest utvecklade vad gäller samverkan.

2.2 INTERAKTION ÖVER GRÄNSEN – FÖRBINDELSER, GODS OCH MEDIATORER

I genomgången av projekten har jag försökt belysa hur samarbetet organiseras och i viss mån även människornas och problemens rörelser. Jag har dock bara skummat av ytan och den fortsatta analysen kräver betydligt mer närkontakt med intervjumaterialet.

Här kan ”Actor-Network-Theory” komma till pass. Med hjälp av ett ANT-influerat perspektiv tycker jag mig nämligen kunna urskilja tre metaforer, representerande tre ömsesidigt beroende aspekter av interaktionen. Låt oss kalla dem *förbindelser*, *gods* och *mediatorer*. Jag ska här ge en kort redogörelse för innebörden i begreppen för att sedan, i den fortsatta analysen, fylla ut förståelsen med empiriska exempel från projekten.

Förbindelser, till att börja med, handlar om gränser, övergångar och eventuella hinder för övergångar. Eller med andra ord, vilka vägar tar interaktionen i ett givet projekt och vilka eventuella hinder lyfts fram i beskrivningarna av projekten? De ”avstånd” vi identifierade i delstudie 1 är att betrakta som en aspekt av förbindelser mellan akademi och näringsliv.

Gods ska förstås som innehållet i det som rör sig över gränsen. I delstudie 1 tyckte vi oss se forskningsproblemet ”röra sig”, men finns det mer eller mindre mobila problem? Och vad, specifikt, är det i problemet som är mobilt? Det finns med andra ord anledning att titta närmare på innehållet i interaktionen. I begreppet gods ligger också en annan betydelse: Innehållet kan ha olika värde för olika aktörer och värdet kan antas variera på en vidsträckt skala, från ”teoretiskt värde” till ”marknadsvärde”.

Mediatorer, avslutningsvis, är ett begrepp direkt överfört från en ANT-vokabulär (Latour 2005). I min användning syftar begreppet på förmedling och förmedlare, alltså handlingar som upprättar de förbindelser jag nämnde ovan och som förmår förflytta godset längs förbindelserna. Frågor vi ska ställa oss för att kunna identifiera mediatorer är: Vem/vad/vilka får saker och ting att hända i interaktionen? Vilka handlingar är det som påverkar andra att agera, och vem står för dessa handlingar?

Sammantagna bör de tre metaforerna ge analytiskt tillträde till organisation och rörelser i de studerade projektens interaktion över gränsen. I de tre avsnitt som följer härnäst, ska jag göra ett försök att ”skikta” projekten med hjälp av begreppen.

2.2.1 FÖRBINDELSER

I de fem projekten beskrivs en mängd förbindelser över gränsen mellan akademi och näringsliv. Förbindelserna sträcker sig över olika stora avstånd och deras framkomlighet varierar.

Det samhällsvetenskapliga projektet överbryggar gränsen genom de kontakter som knöts i samband med att projektet startade. Två av de tre samarbetsföretagen finns på samma ort som lärosätet vilket bidrar till ett litet geografiskt avstånd. Det vetenskapliga avståndet, däremot, är att betrakta som tämligen stort. Företagen blir i första hand studieobjekt och ”trafiken” över gränsen kan därför karaktäriseras som sekventiellt enkelriktad, inte som ett samtidigt och dubbelriktat flöde.

En viktig orsak till att förbindelserna ser ut som de gör är bristen på samarbetsföretag. Det finns få ”naturliga” vägar att tillgå och det i sig är ett hinder. Företagen man samarbetar med är förvisso stora och resursstarka, men beträffande projektets problemområde saknar de såväl tradition av, som resurser för forskning:

Nej. Det finns ingen som forskar om det här i Sverige /.../ Det finns ett par doktorander och det finns några forskare vid enstaka universitet. Men det är i väldigt liten omfattning. Så att det finns ju ingen motpart på det viset, som jag kan jämföra med elektroniken som har mycket projektpengar från KK-stiftelsen, härifrån då. Där utvecklar man ju produkter och tjänster och så vidare, tillsammans med forskare från företagen. Och så är det ju inte för oss. Vi har ju ingen sån samarbetspartner. Tyvärr. (Projektledare, Sam)

Bristen på naturliga samarbetsföretag medför, med min tolkning, att förbindelsernas framkomlighet måste testas under projektets gång. Hur hanterar man då gränsen mellan sig själva och företagen? Hur fungerar till exempel kommunikationen?

P: Hur fungerar kommunikationen, med företag? Jag tänkte på att det är ju lite grann olika världar, universitetsvärlden och näringslivet. Hur fungerar det?

IP: Det går ganska bra, för vi har ju kontaktpersonerna som vi går genom främst då, och sen kommunicerar dom vidare. Men det är klart att man måste ha en förståelse för hur företagets verksamhet fungerar, för det är ju lite annorlunda än hos oss då. Och just därför har vi ju lagt upp projektet så att de ska få en hyfsat snabb feedback på vad vi har varit och gjort hos dem /.../ deras verksamhet förändras ju mycket, mycket snabbare än vi kan forska. (Projektledare, Sam)

Förbindelserna går via kontaktpersoner vilka sörjer för kommunikationen in i företagen. Att överbygga gränsen kräver dock samtidigt viss förståelse för företagets verksamhet, och i detta projekt har man försökt snabba på återföringen av resultat för att i viss mån tillmötesgå näringslivets förväntningar om snabba resultat.

Innan jag går in på förbindelserna i de övriga projekten vill jag ta upp en intressant omständighet. Projektledaren uttrycker en avsaknad av naturliga samarbetsföretag. Samtidigt beskriver hon en gränsöverskridande förbindelse med god plats för dubbelriktad interaktion: Samarbetet med konsultföretaget på annan ort. Visserligen är förbindelsen i första hand upprättad för rådgivning i begränsad skala, men när projektledaren kommer in på samarbetet anar jag en helt annan framkomlighet än i förbindelserna till de huvudsakliga samarbetsföretagen. Frågan som ställs är huruvida det har varit några problem med samarbetet i projektgruppen:

Nej det har det inte varit faktiskt hittills. /.../ det är klart att vi har pratat om hur undersökningen ska vara designad, vilka frågor som kan vara med i enkäten och inte och så vidare. Vi hade en rätt så tuff genomgång där [konsultföretaget] var in och tittade på enkäten, och tyckte att en del av dom frågor vi hade jobbat med var lite dåligt formulerade och då gjorde vi om den, men det var inte så att vi inte kom överens utan det var mer konstruktiva diskussioner tycker jag.

(Projektledare, Sam)

Det finns därmed en interaktionspartner med vilken man har förbindelser av den karaktär projektledaren implicit efterlyser. Avståndet, det vetenskapliga, är ganska kort och problemet kan därmed röra sig mellan parterna på ett smidigt sätt.

Beskrivningarna av förbindelser i projekten från humaniora och teknik är i viss utsträckning likartade. I båda fallen handlar det om två samarbetsföretag och vägar som öppnats genom redan befintliga kontakter. En annan likhet är att förbindelserna går till utvecklingsavdelningar och att det vetenskapliga avståndet därigenom inte blir alltför stort; flödet kan gå i båda riktningarna.

I fallet humaniora beskriver projektledaren företagets bidrag i projektet på följande sätt:

/.../ grundforskning, om man nu kan tala om det, det är ju också rätt mycket tillämpad forskning, men de teoretiska bitarna står ju vi huvudsakligen för. Men dom är mycket kunniga och bidrar med att diskutera alla sådana steg och tillämpningar och även omvärldsbevakning när det gäller nyheter inom området. Dom är ju kunniga [inom området] och har företagets omvärldsbevakning och så, så att dom bidrar med det också. Men som sagt, mycket tung forskning och utveckling är det ju vi som står för i sammanhanget.

(Projektledare, Hum)

Lärosätet står för mycket av forskningen men man kan i citatet utläsa ett dubbelriktat flöde av idéer och information. För att kunna bedöma förbindelsens framkomlighet bör vi dock även titta på hur samarbetet fungerar:

Ja det har väl fungerat rätt så bra, men man ska väl inte sticka under stol med att den här typen av samverkan också kan vara jobbig, att företagen har väldigt höga förväntningar på resultat /.../ Det är klart, periodvis så har det väl varit lite jobbigt och slitigt för doktoranden och forskaren, eftersom de inte kan ägna sig åt detta riktigt på heltid. Och doktoranden han måste ju också skriva en avhandling i anslutning till projektet. Ibland vill företagen ha liksom mera tillämpade matnyttigheter ganska snabbt, för att dom vill ju visa för företagsledningen att det ger avkastning, helst omedelbart så att säga.

(Projektledare, Hum)

I citatet kan vi tydligt urskilja gränsen mellan akademi och näringsliv. Företagen vill ha resultat, helst omedelbart, och det krockar ibland med forskaren och doktorandens tidsbehov. Senare under intervjun beskriver projektledaren samma fenomen i termer av ”flaskhalsbit” och jag ser här en gränspassage som i viss utsträckning begränsar förbindelsens framkomlighet.

I teknikprojektet är en av förbindelserna upprättad i och med projektet. Den vägen går över ett visst geografiskt avstånd men har efterhand blivit en betydelsefull länk över gränsen:

Ja det blir ju lättare att prata om man är på samma ort och liksom bara kan ställa sig öga mot öga och prata... Å andra sidan så är det ju också viktigt med dom man har att göra med, och jag tycker killen på [företaget på annan ort] han är väldigt bra, för han är väldigt snabb att komma tillbaka med svar om man har någon fråga och också ge input, kan du dra det åt det här hållet, det här tycker vi skulle vara intressant och så där, och skicka data ifall man behöver det.

(Projektledare, Tek)

Beskrivningen av samarbetet tyder på att projektet, via kontaktpersonen på företaget, får ”inputs” med direkt betydelse för forskningsarbetet. Vi kan därmed se att ett inte alltför stort vetenskapligt avstånd kan kompensera ett geografiskt avstånd som skulle kunna göra förbindelsen mer svårframkomlig.

Projektledarens referenspunkt i citatet ovan, är projektets andra huvudsakliga förbindelse. Den går till företaget på orten och kan betecknas som kort, i geografiska såväl som vetenskapliga mått mätt. På sätt och vis har projektledaren själv ”trampat upp” vägen genom sin egen övergång från företaget till akademien, hur den för projektet

specifika förbindelsen formaliserades kan vi dock utläsa i följande citat, där projektledaren beskriver tillkomsten av ett IPR-avtal parterna emellan:

P: Fick ni nån hjälp från KK-stiftelsen med dom här frågorna?

IP: Tyvärr inte. Det hade varit jättebra att få men dom ville inte det, för dom sa att det finns inget standardavtal som skulle passa alla, och det kanske är så. /.../ dom ger en hel del information också /.../ vi hade ett uppstartsmöte och då kom en person och berättade om vad som är viktigt att ha med i avtalen /.../ Vi har ju haft KK-stiftelseprojekt förut, på högskolan, så att jag fick ju börja i den andan då, och ta ett existerande och göra om det, och det var ett som företagen hade godkänt förut. Men sen när man kom med det nya projektet till företagen så var det skitdåligt. För då hade dom en ny granskare på avdelningen som kunde granska avtal /.../ Men då lyckades jag få honom att skriva det. Så att då hade jag en extra jurist som kunde skriva avtalet.

P: Var den personen kopplad till företaget?

IP: Ja han satt på [det lokala företaget] /.../ han visste vad han ville ha in, och jag visste också vad jag ville ha in som inte fanns där. Och han formulerade det jättebra. /.../ (Projektledare, Tek)

Att skriva avtal är inte lätt, det poängteras även i andra intervjuer. Trots de upplevda besvärligheterna ser vi i citatet en lösning som inte bara resulterar i ett formellt dokument – den skapar också förbindelser genom förhandlingar och överenskommelser om utrymmet kring gränsen. Den i citatet beskrivna ”passiviteten” från KK-stiftelsens sida, skulle alltså kunna betraktas som ett klokt drag vars indirekta resultat är att ”tvinga fram” förbindelser som bygger på igenkännande av gränsen mellan akademi och näringsliv.

Även i det naturvetenskapliga projektet finns förbindelser som följer projektledarens egna rörelser mellan näringsliv och akademi. Som framgick av presentationen av projektet så samarbetar man i huvudsak med två företag: Ett stort på annan ort, med egen forskningsverksamhet, och ett litet avknopningsföretag på orten. Förbindelsen med det stora företaget upprättades genom projektledarens personliga relationer. Avknopningsföretaget har han varit med och startat upp och genom hans fortsatta delaktighet blir förbindelsen naturlig. I båda fallen finns kontaktpersoner men i projektledarens beskrivning finns mycket som tyder på att de i första hand har en

samordningsroll. Kontaktpersonerna är inte direkta knutpunkter för själva forskningsinteraktionen.

En intressant aspekt av det naturvetenskapliga exemplet är att förbindelserna i ett avseende bildar en tidsaxel. Det kan utläsas i följande citat, där projektledaren resonerar om sin roll i avknopningsföretaget:

/.../ jag har ingen aktiv roll som sådan men jag sitter med både som delägare och är för närvarande, det är ett mycket litet bolag, i princip bara en person till /.../ och där arbetar jag också som ordförande. Men det är ett uppstartsbolag som har då verksamhet knutet till det här projektet och inom ett annat område. Det är väl så att säga det bolag som ska ta hand om resultaten av dom här projekten, framöver. Vad vi vill göra är ju att öppna ett helt nytt område. Det kan finnas väldigt många tillämpningar när man kommer med en helt ny teknik.
(Projektledare, Nat)

Avknopningsföretagets framtid är i viss utsträckning beroende av huruvida projektet lyckas eller ej, det vill säga om resultaten blir möjliga att omsätta i ny teknik. Om så blir fallet är tanken att det stora företaget så småningom ska bli en kund till avknopningsföretaget. Förbindelsen mellan lärosätet och avknopningsföretaget är farbar, men ”trafiken” kan antas öka ju längre projektet framskrider. Den implicerade förbindelsen mellan avknopningsföretaget och det stora företaget, å andra sidan, leder in i den ovissa framtiden.

Förbindelserna i det naturvetenskapliga projektet verkar tämligen öppna men de följer som sagt delvis olika temporala riktningar. Innan jag lämnar projektet vill jag dock belysa en ”passkontroll” som kan utgöra ett hinder för upprättande av de förbindelser projektledaren ger uttryck för. När han diskuterar sin egen situation och sina egna erfarenheter, beskriver han vissa svårigheter som kan drabba personer som vill upprepa den resa han själv har gjort:

/.../ Vi har ju ett problem generellt i Sverige idag, det är ju det att vi har väldigt lite karriärvägar tillbaka från industrin in till akademien. Den finns ju inte riktigt uttalad idag, formellt sett. Man har väldigt svårt till exempel vid tjänstetillsättningar att återöppna industrimeriter. Vad väger dom när personer som ska bedöma det aldrig har sett vad en industrialist gör? Där har vi mycket

att göra, därför att det är oerhört viktigt att få in industrimän som har den erfarenheten in i undervisning och annat. /.../ (Projektledare, Nat)

Gränsen kontrolleras av båda sidor och meritering, eller översättning av meriter från näringslivet till ett akademiskt sammanhang, kan utgöra en ”passkontroll” vid mer permanent förflyttning över gränsen. Projektets förbindelser är i mångt och mycket ett resultat av projektledarens egna förflyttningar men i hans beskrivning kan vi utläsa omständigheter som skulle kunna förhindra dylika projekt innan de ens kan bli aktuella.

IT-projektet har en väl utvecklad infrastruktur. När det gäller företaget i utlandet så kompenseras det stora geografiska avståndet av ett mycket litet vetenskapligt avstånd. Förbindelsen till det lokala företaget går över ett något större vetenskapligt avstånd men hålls öppen av ett personalutbytesavtal och en finansiell ström från företaget till lärosätet.

Mitt intresse i analysen riktas främst mot det lokala företaget. Förbindelsen med detta företag har en ganska lång historik vilket har haft betydelse för projektets tillkomst och utformning:

Ja, det här projektet är ju egentligen en fortsättning på samarbetet mellan dom här parterna. Redan innan det här projektet startade så hade vi ett forskningssamarbete med [det lokala företaget] där vi jobbade med [besläktade problem], och där dom då finansierade en del av den verksamheten. Så att det här projektet är liksom en fortsättning på såna frågeställningar som har kommit upp där. Den specifika projektbeskrivningen och projektspecifikationen har jag skrivit, fast jag har bollat det med representanter ifrån dom andra. Sen, under hela den här tiden vi har samarbetat så har vi ju haft referensgrupper till exempel från industrin som vi träffar regelbundet då. Och där har vi ju också tagit upp, liksom, öppna problem och diskuterat framåt, vad som kan vara relevant och så. Men det är ju kanske ändå universitetet som är drivande i processen även om vi har en nära dialog kring det då. (Projektledare, IT)

När jag presenterade projekten drog jag vissa paralleller mellan IT-projektet och projektet i profilen vid Mälardalens Högskola, som vi studerade i delstudie 1. Med det språkbruk vi använde i den förra rapporten skulle man kanske kunna säga att det finns en mer uttalad ”arbetsdelning” i IT-projektet. Trots det tycker jag mig kunna urskilja liknande förbindelser, det vill säga förbindelser som medger rörelser runt

forskningsproblemet. IT-projektets förbindelse till det lokala företaget hålls bland annat öppen av ett personalutbytesavtal och en årlig ström av pengar till lärosätet.

Förbindelsens karaktär, från lärosätet till det lokala företaget, bör alltså förstås i relation till den förhållandevis långvariga interaktionen parterna emellan. När vi under intervjun diskuterar samarbetsformerna, passar jag på att fråga projektledaren om hennes erfarenheter av, och uppfattning om de olika ”tidshorisonterna” inom akademien respektive näringslivet. Har det varit några kollisioner i projektet? Här följer en del av hennes svar:

Just i det här projektet har det väl inte varit så stora problem, och det beror väl på att, när det gäller den lokala organisation som finns här, så har vi ju haft ett forskningssamarbete under väldigt lång tid. Och då har man ju lärt sig att förstå varandras drivkrafter, och också förstå dom här skillnaderna som finns i vissa fall. Och när det gäller [det utlandsbaserade företaget] så är ju det ett företag med en så stor forskningsorganisation och då har du inte riktigt samma problematik. Dom har liksom förståelse också för processerna. Så att, även om det ännu inte [har uppstått problem] i det här projektet, så upplever man det ju mer i början när man börjar samarbeta med nån eller man pratar med nya industripartners. Så jag tror att vi hade mer av dom här problemen i början när vi började samarbeta med [det lokala företaget] till exempel. Men i och med att det här liksom var det fjärde forskningsprojektet, eller nånting, i kontinuerlig följd så har man liksom en förståelse för dom här bitarna redan, så att det har inte varit ett stort problem just i vårt projekt. (Projektledare, IT)

Det man kan utläsa ur citatet är att parterna, genom långvarigt samarbete, lyckats reglera förbindelserna över gränsen, vilket här kommer till uttryck som en ökad förståelse för varandras drivkrafter. Vad gäller det stora, utlandsbaserade företaget så finns en vetenskaplig närhet och gränspassagen vidgas därmed av en ömsesidig förståelse för processerna.

Med det lämnar vi förbindelserna så länge. Nu ska vi istället vända vår uppmärksamhet mot det ”gods” som rör sig längs de beskrivna förbindelserna över gränsen.

2.2.2 GODS

Sammanfattningsvis, utifrån det vi redan har lärt om projekten, kan man beskriva godset som önskemål, frågeställningar, idéer, information, data, resultat, människor och pengar. Jag börjar med en kort redogörelse för godset i de olika projekten.

I det samhällsvetenskapliga exemplet handlar det om en ”sekventiell” förädlingsprocess. Godsets rörelse längs förbindelserna mellan akademien och företagen innebär att frågeställningar och önskemål successivt blir till data och resultat som sedan återförs till företagen.

I projektet inom humaniora är det frågeställningar kring tekniska problem, och sedermera tekniska lösningar på tekniska problem som rör sig fram och tillbaka mellan lärosätet och företagen. Godset handhas i ganska stor utsträckning av doktoranden och forskaren som arbetar med den specifika problemställningen, och deras arbetssituation bildar därigenom en kritisk depå för godset.

Teknikprojektet transporterar metoder för design samt problem och modeller hämtade från industrin. I teknikexemplet beskrivs också en ”tull” när befintliga modeller ska överföras från industrin till akademien: Offentlighetsprincipen medför att gods som passerar över gränsen till akademien i princip är att betrakta som offentliga handlingar:

/.../ nu vet jag ju att man ställer till problem för sig om man använder existerande [modeller] till exempel. Jag skulle ju kunna börja med att läsa in deras cad-ritningar på en existerande [produkt] och sen börja göra om den. Men det vill jag inte. För då har jag fått deras [produkt], då blir den ju allmän handling/.../ det är ju många som har haft dom här problemen, att företagen inser inte alltid att om man lämnar över till högskolor så har det ju varit allmän handling. /.../ Men eftersom jag vet det problemet, med offentlighetsprincipen, så ber man inte om hemliga ritningar heller utan man tar någon befintlig [modell] som redan är publicerad och som folk har kört experiment på så man har experimentella data att verifiera sig mot. Och då gör jag mot nåt som är öppet och sen kan företagen göra mot sin hemliga produkt sen, och använda samma teknologi. Så då undviker man hela den här problematiken /.../ (Projektledare, Tek)

”Tullen”, i det här fallet, upprättas alltså av akademien och den kan förstås som en informell lösning på frågan om ägande. Den formella regleringen av godsets rörelser över gränsen sköts via IPR-avtalet, vars upprättande jag belyste i förra avsnittet.

I det naturvetenskapliga projektet består godset av problemställningar, data och en metod för att identifiera substanser. Här går godset i två riktningar, från akademien sett, och förhoppningen är att resultaten så småningom ska kunna komma avknoppningsföretaget till godo som innovation. En illustration återfinns i följande citat där projektledaren resonerar kring företagets bidrag till projektet:

Ja om vi tittar på [det stora företaget] så bidrar dom ju med själva problemställningen /.../ vad vi gjorde på högskolan var att vi utvecklade en teknologi, alltså möjligheten att kunna identifiera substanser. Nu, tillsammans med [det stora företaget], så definierar dom vad vi ska göra med teknologin. /.../ Och det här är ju väldigt bra, att man har den här avnämaren som identifierar den här problemställningen som vi kan fokusera på och pröva teknologin då. Det lilla bolaget tar ju hand om hela, så att säga, den affärsmässiga utvecklingen av vår [metod]. Så det är släppt från högskolan genom avknoppningen. Sen finns det stora utmaningar i hur vi ska realisera en ny industriverksamhet, för att vi ser framför oss kanske att vi kan få upp [en verksamhet] av det här. Och [det stora företaget] är ju en kund i det sammanhanget. /.../ (Projektledare, Nat)

IT-projektets gods består av tekniska problem och tekniska lösningar, men också av pengar och, i viss utsträckning, människor. Intressant i det fallet, och ytterligare en parallell till projektet i MdH-profilen från delstudie 1, är att den långvariga interaktionen i sig tycks kunna ge upphov till nya forskningsproblem. Problemställningen verkar vara en produkt som har uppstått ur gods som tidigare rört sig längs förbindelsen mellan lärosätet och det lokala företaget.

För att förstå interaktionen i projekten bör vi också fundera kring godsets värde. Vanligtvis i forskningssammanhang talar man om grundforskning och tillämpad forskning som ytterpunkterna på måttstocken för det ”inomvetenskapliga värdet”, och forskning kontra utveckling för att beteckna skillnader mellan akademi och näringsliv. I det här fallet ter sig dock de traditionella skalorna analytiskt hämmande. Istället, och generellt utifrån de studerade projekten, kan man diskutera godsets variation längs en

värdeskala mellan ”teoretiskt värde” och ”marknadsvärde”. I projekt av det här slaget varierar, för det första, värdet över tid. För det andra kan godset ha olika värde för de olika sidorna. Godsets värde kan, för det tredje, antas förändras i och med transporter över gränsen. Jag ska ge några exempel från materialet.

I det samhällsvetenskapliga projektet är godset mycket värdefullt som forskningsmaterial. Det finns enligt projektledaren mycket lite forskning i Sverige på området och värdet kan därför anses vara av teoretisk karaktär. För forskarna vill säga. Värdet för näringslivet består nog mestadels av resultatens förväntade värde för den praktiska verksamheten. Värdet för forskarna framgår ganska tydligt i citatet nedan, och jag tror också att man kan utläsa en del om värdet för företagen:

P: Vad bidrar ni från högskolan med, om man ser det här som ett samarbete mellan er och dom här företagen?

IP: Ja, alltså vi bidrar ju med en ökad kunskap till dom, om [forskningsproblemet], både teoretiskt och praktiskt. Det är ju meningen att vi ska krama ut lite råd och rekommendationer av det här projektet i slutändan då. Dom får ju också [varsin process] undersökt av oss, i projektet. (Projektledare, Sam)

I slutändan ska man ”krama ut lite råd och rekommendationer” och företagen får också, lite grann på köpet kan man tolka det som, processerna undersökta. Huvudbudskapet, som jag ser det, är dock att forskarna genom projektet får möjlighet att fördjupa sina teoretiska kunskaper på området, i relation till ”verkliga” exempel.

Värdet i det naturvetenskapliga exemplet rör sig längs skalan och den akademiska forskningen blir här en förmedlare mellan de två företagens olika förväntningar om framtida marknadsvärde. Här kan man också tala om att värdet förskjuts när godset förflyttas över gränsen. Detta framkommer i följande citat, för övrigt det bortklippta slutet på det citat jag åberopade tidigare i detta avsnitt:

/.../ Sen finns det stora utmaningar i hur vi ska realisera en ny industriverksamhet, för att vi ser framför oss kanske att vi kan få upp [en verksamhet] av det här. Och [det stora företaget] är ju en kund i det sammanhanget. [Det stora företaget] är ju i och för sig inte intresserade av att utveckla den här tekniken /.../ och själva affärsidén som vi jobbar med är ju

ett instrumentbolag /.../ som vi hoppas [avknopningsföretaget] kan bli då. Så det bidrag vi får från KK kommer ju att stödja utvecklingen inte bara av högskolans forskning utan också att vi kan skapa industriell verksamhet i regionen, och då skulle det här lilla bolaget kunna bli ett bidrag till det.

(Projektledare, Nat)

Projektledaren från naturvetenskap antyder under intervjun att det stora företaget, i likhet med andra stora företag i branschen, mer eller mindre ”lägger ut” forskning och utveckling på universiteten. Orsaken är givetvis ekonomisk; genom ”outsourcing” kan man minska de kortsiktiga belastningarna på företagets ekonomi. Företaget tillmäter därmed godset ett forskningsvärde, men det har framför allt förhoppningar om ett framtida marknadsvärde för ögonen. Avknopningsföretaget tillmäter också godset ett framtida marknadsvärde, men då som en produkt att sälja till det stora företaget. ”Kampen”, eller förhandlingarna, om godsets slutliga värde är alltså inte avgjord utan snarare förlagd till framtiden.

I IT-projektet tycks även företagen tillmäta godset ett forskningsvärde, kanske inte teoretiskt men i ett fall är man trots allt beredd att tillskjuta medel för att stärka forskarnas kapacitet att förvalta värdet:

P: /.../ vad är det specifikt i det här projektet som ni respektive samarbetsparterna bidrar med, är det pengar eller är det tid eller... kan du berätta det?

IP: Ja, det ser ju lite olika ut. [Företaget i utlandet] bidrar med tid och [det lokala företaget] bidrar primärt med tid, men dom ger också en halv miljon per år i finansiellt bidrag till forskningen här. Så att huvuddelen av deras motfinansiering är tid men dom har även en kontant motfinansiering då.

P: Och den här kontanta motfinansieringen, hur används den? Går det att specificera?

IP: Nja, alla personer som är listade som [projekt-] deltagare vid universitetet kan inte täckas helt med KK-medel. Så att den finansieringen bidrar ju till att finansiera den här verksamheten inom det här området då. (Projektledare, IT)

I rapporten från delstudie 1 drog vi slutsatsen att det finns ett intimt samband mellan samsyn kring problemet och begränsad arbetsdelning. Jag tror att man kan utveckla denna tankegång utifrån de exempel som återges ovan. ”Samsyn” handlar i grund och

botten om att parterna i ett projekt kan ”komma överens” om godsets värde. Det, i sin tur, förutsätter att man lyckas balansera maktförhållanden och potentiella intressekonflikter gentemot strävan att i interaktion lösa ett mer eller mindre gemensamt problem. Av intervjumaterialet att döma så underlättas överenskommelsen av att båda parter kan urskilja gränsen samt av tydliggjorda – helst formaliserade, som i IPR-avtal – anspråk och rättigheter vad gäller ägande av resultat. Är nämnda villkor tillgodosedda, då finns goda förutsättningar för godset att röra sig.

Det är dock för tidigt att dra mer långtgående slutsatser. Risken för spekulering är överhängande och vi ska därför ta oss an den viktigaste av de tre metaforerna för interaktionen över gränsen mellan akademi och näringsliv: Mediatorer.

2.2.3 *MEDIATORER*

Begreppet mediatorer är avsett som metafor för förmedling och förmedlare. Det jag är ute efter att identifiera med hjälp av begreppet, sammanfattas enklast med följande frågor: Vem, vilka eller vad är det som sätter saker och ting i rörelse? Vilka handlingar är det som påverkar andra att agera, och vem står för dessa handlingar?

Förmodligen börjar läsaren nu ana de tre metaforernas ömsesidighet. De aspekter av interaktionen jag behandlade under rubriken *förbindelser*, är svåra att isolera från de handlingar som skapar och upprätthåller förbindelserna över gränsen. Samma sak gäller för *gods* – innehållet förmedlas på något sätt och det är genom förmedlingen vägarna ”hålls öppna”. Med *mediatorer* kan vi så att säga fylla ut vår nya förståelse av interaktionen, dess organisation och dynamik.

I delstudie 1 identifierades två ”nyckelroller”: Översättaren och industridoktoranden. I exemplet från Karlstads Universitet såg vi en tydlig översättare i kontaktpersonen på samarbetsföretaget. Hans uppgift var, för att testa vårt nya språkbruk, att förmedla godset mellan akademi och näringsliv, och han kunde lösa uppgiften genom sin förståelse av de olika världarna. Projekten inom profilerna på Örebro Universitet respektive Blekinge Tekniska Högskola organiserades kring industridoktorander och i BTH-fallet beskrev vi förmedlingen av godset i termer av industridoktorandens förflyttning av problemet över ett påtagligt geografiskt och vetenskapligt avstånd.

Översättaren och industridoktoranden blir genom sina handlingar mediatorer i de exemplifierade projekten från delstudie 1. Vad kan man då säga om projekten som behandlas i denna rapport? Precis som tidigare inleder jag med det samhällsvetenskapliga projektet, och jag börjar med att låta projektledaren berätta om hur resultaten tas emot i företagen:

P: Dom här rapporterna, går dom till företagen?

IP: Ja, dom presenterar vi på företagen först, och sen har vi fått tillstånd att lägga ut dom på hemsidan. Det fick vi igår från [ett företag] så vi har inte hunnit lägga ut den.

P: Hur tas resultaten emot?

IP: Ja, det har blivit väldigt bra emottaget. Jag hörde igår från [ett företag], där vi var och presenterade i [slutet av förra året] redan, att den hade tagits emot jättebra och alla tyckte att det var positivt. Vi hade ju upptäckt en del problem som dom behövde ta tag i och det höll dom på att bearbeta nu då. Men det var jättepositivt. Det var ett möte som var helt, ja fullsatt på båda ställena, både på [ett företag] och [ett annat företag] var man jätteintresserade och hade bjudit in både chefer och personalavdelning och så vidare som var och lyssnade på vår presentation. Och sen har man också kommit efteråt och frågat, från [ett företags] sida, om jag kunde komma och prata. Så det har jag också gjort.

(Projektledare, Sam)

Mediatorerna i det här fallet är i första hand forskarna själva. Det är projektledaren som har formulerat problemet och företagen utgör i huvudsak projektets ”studieobjekt”. Det som sätter händelserna i rörelse är forskarnas arbete och resultaten manifesteras så småningom i rapporter som presenteras för företagen, dels direkt vid möten och dels indirekt via rapporterna. Företagen är, som vi tidigare har sett, delaktiga genom önskemål och synpunkter. Kan då inte företagen betraktas som mediatorer?

För att besvara frågan ska vi ta upp en tråd från presentationen av projektet. Jag nämnde då att projektledaren uttryckte ett visst missnöje med finansieringsformen och jag vill nu presentera hennes resonemang:

Projektet passar som handen i handsken /.../ Däremot tycker jag inte att finansieringsformen passar så jättebra, och det beror på att företagen ställer upp

med sin arbetstid. /.../ den arbetstid de kan lägga ner är arbetstid för kontaktpersoner, när vi har möten och resor i samband med det då. Och sen är det arbetstid för att fylla i en enkät. 30 minuter per person och per företag, eller tid per person för att vara med i den här intervjuundersökningen... Och sen är det väl lite annan strötid för att ta fram dokument åt oss och så vidare. Och den tiden motsvarar då en viss kostnad. Sen fick vi ju motsvarande bidrag från KK-stiftelsen. Av det här bidraget går en hel del bort i overheadkostnader. Vi var tvungna att ha ganska många personer i projektet eftersom var och en skulle fixa ett företag. Det var ju svårt för mig att hinna ha kontakt med alla möjliga företag /.../ Men alltså grejen är att forskarna ska göra ganska mycket på den lilla tiden som företagen ska svara för i undersökningen, om du förstår vad jag menar. Det är en väldig obalans i arbetstid i det. Jag skulle hellre se att den här typen av projekt fick direkta bidrag av KK-stiftelsen, om man vill se den här typen av projekt i fortsättningen. Det är väldigt svårt att få resurser från företagen som motsvarar den här finansieringen femtio/femtio. Det gör ju att volymen på projektet blir väldigt liten... det blir liksom ett litet pluttprojekt (skratt). (Projektledare, Sam)

Företagen medverkar inte i själva forskningsarbetet. Deras bidrag är att ställa upp med tid och motsvarande tid för forskarna är väldigt resurskrävande i termer av arbetsinsats per satsad tidsenhet från företagets sida. I och för sig kan man betrakta

”informaterna” i företagen som mediatorer vars enkät- och intervjusvar får forskarna att agera, men det är forskarna som sedan ”översätter” och successivt förädlar svaren till resultat; informaternas förmedling upphör med avslutad datainsamling.

Kontaktpersonerna då? Ja, de är mediatorer men som sådana tycks de framför allt ”aktiveras” i slutet av processen, det vill säga när resultaten levereras. Är det då, som projektledaren menar, finansieringsformen som inte passar forskningsområdet, eller är det forskningsproblemet som inte passar finansieringsformen?

Jag tror att vi måste titta tillbaka på godset och dess värde för att förstå förmedlingarna i projektet. För forskarna ligger värdet i själva forskningsproblemet, ganska nära den ”teoretiska polen”, medan företagen snarare kan antas intressera sig för resultaten och resultatens värde för verksamheten. När rapporterna är klara, och resultatet levererat, kan företagen ”växla in” värdet av projektet. För forskarna är då den största vinsten redan gjord i och med att man har fått tillgång till mycket värdefull data. Det som då återstår är jämförelser och att ”krama ut” rekommendationer till företagen.

Förmedlingen i projektet kan därför beskrivas som en kedja av översättningar, i det här fallet av godsets värde. Avståndet på ”värdeskalen” förblir tämligen stort under projektets gång och forskarna står för förmedlingen till dess att kontaktpersonerna tar över och kommunicerar vidare in i företagen.

Jag ser här en tydlig parallell mellan det samhällsvetenskapliga projektet och projektet i profilen vid KaU, även det samhällsvetenskapligt. Från delstudie 1 hämtar jag följande citat där en näringslivsrepresentant diskuterar vad jag nu vill kalla medieringen av godset:

Jag tror att dom känner att dom inte har fått följa med forskningsresultaten ut i organisationen i den utsträckning dom kanske skulle vilja. Det har landat hos [den forskningsansvarige] tidigare. De vill vara med i diskussionerna. Men det är ett arbetssätt under utveckling och vi har kanske inte nått ända fram hittills vad jag förstår... (Högberg, Karlsson & Schilling 2006, s 34)

”Dom”, i citatet, syftar på universitetsforskarna som inte får ”följa med forskningsresultaten ut i organisationen...” Den viktigaste mediatoren i det skede som beskrivs är ”översättaren”, alltså den tidigare forskningsansvarige på företaget. Med vår nya förståelse kan översättningen i citatet beskrivas som en ”inväxling” av värdet. Likheten med det samhällsvetenskapliga projektet består i att medieringen tycks innebära en förskjutning av kontrollen över resultaten och en ”uppbromsning” av interaktionen.

I projektet från humaniora verkar företagen vara mer aktiva som mediatorer. Projektledaren beskriver dem som ”mycket kunniga” och att de ”bidrar med att diskutera alla sådana steg och tillämpningar och även omvärldsbevakning när det gäller nyheter inom området.” Visserligen beskriver han en arbetsdelning där forskarna står för ”mycket tung forskning och utveckling” men företagen tycks samtidigt – genom kontaktpersonerna, det egna utvecklingsarbetet och omvärldsbevakningen – påverka projektets forskningsmässiga riktning i viss utsträckning.

Den mediator jag väljer att ägna störst uppmärksamhet i humanioraprojektet är emellertid doktorandens forskning. Det är doktoranden (och en senior forskare) som står för det huvudsakliga forskningsarbetet i projektet och i citatet nedan beskriver

projektledaren doktorandens situation. Frågans som ställs är hur resultaten har tagits emot av företagen:

IP: /.../ företagen verkar väl ändå, så att säga, någorlunda nöjda i det avseendet, och initialt kändes det lite svårt att göra dom riktigt nöjda för att dom ville väldigt mycket och tiden var ju begränsad. Hela projektets finansiering kunde ju gärna ha varit betydligt bättre naturligtvis, totalt sett. Och så går det ju inte att komma ifrån att vissa nyckelkompetenser då, är det inte så många som besitter.

P: Tänker du då i företagen?

IP: Ja precis, och i viss mån hos oss också då. I vissa frågor finns det en flaskhalsbit där i vad forskaren och doktoranden hinner med liksom. Det finns vissa tekniska specialgrejer också, det är ju att doktoranden hämtar kunskande via forskarskolan och så i [sitt specialområde] och sånt som gör att... Det går inte att fördela uppgifterna hur som helst. Men annars har det väl gått, får man väl säga, över förväntan och inledningsvis kändes det väl kanske jobbigare än vad det gör idag. Vi har ändå åstadkommit en del väldigt konkreta resultat och lösningar. (Projektledare, Hum)

Det finns en ”flaskhalsbit” i vad doktoranden och forskaren hinner med. Jag har tidigare under analysen benämnt detta en viktig gränspassage och en kritisk depå för godset. Här kan vi i doktorandens arbete urskilja den mediator som sätter godset i rörelse över gränsen. Problemet är att hinna med. Det positiva i sammanhanget är projektledarens medvetenhet om doktorandens lite besvärliga situation.

Vi vet en hel del om doktoranders situation, att de befinner sig i en ”gränsposition” de själva såväl som de omgivande sociokulturella miljöerna har svårt att definiera, och att deras situation därför kan anses präglad av ”osäkerhet” (Karlsson 2004). I humanioraexemplet kan vi utläsa flera faktorer som kan tänkas göra doktorandens situation osäker: Företagen har förväntningar på att han ska leverera snabba resultat; akademien förväntar sig en avhandling vars fullbordan förutsätter att doktoranden kan ägna både tid och uppmärksamhet åt det förhållandevis långsiktiga arbete som krävs; doktoranden har kopplingar till en annan disciplin och han är knuten till en forskarskola med ett annat lärosäte som huvudort; förutom projektledaren och den seniore forskaren i projektet, har han ytterligare en handledare. Dessa omständigheter

sammanstrålar i doktoranden som har att hantera alla de krav och förväntningar, möjligheter och begränsningar, som kan tänkas emanera ur situationen. Det är med andra ord inte så svårt att förstå den flaskhalssituation projektledaren beskriver. Doktoranden ska orientera sig och mediera mellan motstridiga ”agendor”, och det centrala i analysen är att han inte bara har projektet och interaktionen med företagen att ta hänsyn till.

Jag vill påminna om att ovanstående analys enbart bygger på projektledarens ord. För att förstärka resonemanget vill jag återge ett citat från en annan doktorand, en röst ur datamaterialet från delstudie 1. Doktoranden i fråga intervjuades i egenskap av doktorand på ett av lärosätena, men han var inte direkt kopplad till det undersökta projektet och kom därför aldrig till tals i rapporten. Här kan han dock bidra med erfarenheter av vad det innebär att vara doktorand i projekt med förbindelser över gränsen mellan akademi och näringsliv. Det är jag som är intervjuare och jag provocerar doktoranden en aning genom att fråga om han inte kan känna sig utnyttjad av näringslivet ibland:

Visst är det så. Vi jobbar ju gratis för dom. Men vad ska jag göra åt det? Å andra sidan, anledningen till att vi, eller att jag får jobba som doktorand i detta är ju samarbetet med dom då. Det är ju på nåt sätt ändå skillnad, jag menar här sitter forskare och forskar och testar grejer. Dom får ju ta del i det naturligtvis. Och dom får ju i princip bestämma lite vad jag inte får visa. Det har inte varit något problem hittills, och det hoppas jag inte blir något problem heller.

(Doktorand, BTH)

Framprovocerat svar eller ej; citatet kan nog ändå användas som ”ställföreträdande” erfarenhet. Observera att doktoranden i humanioraprojektet inte nödvändigtvis behöver ”hålla med” om den beskrivna upplevelsen. Det vi kan hämta från BTH-doktoranden är dock en karaktärisering av vad det innebär att mediera mellan olika krav och förväntningar. Arbetet i projektet är en av förutsättningarna för att överhuvudtaget vara doktorand, och den framtida avhandlingen är beroende av att doktoranden kan hantera sin situation som mediator på gränsen mellan akademi och näringsliv.

I teknikprojektet kan man identifiera projektledaren och kontaktpersonerna som mediatorer. Det lokala företaget, där projektledaren tidigare arbetat, bidrog med idén till

problemställningen, projektledaren formulerade forskningsansökan och det fortsatta arbetet verkar ha inneburit en interaktion där idéer, information och resultat förmedlas fram och tillbaka över gränsen. Även kontaktpersonen i företaget på annan ort kan betraktas som en mediator. Det såg vi exempel på tidigare. Min tolkning av projektledarens beskrivning var att han i kontaktpersonen funnit en kompetent mottagare och att interaktionen dem emellan kan överbrygga ett relativt stort geografiskt avstånd.

En intressant omständighet i teknikprojektet är att de interagerande parterna tycks värdera godset på ett likartat sätt. Det behövs inte så mycket ”översättning” och de ”modeller” man utgår från kan därför uppfattas som mediatörer i projektet. Vi såg tidigare att modellerna måste ”förtullas” när de förmedlas till akademien, men när hindren väl röjts ur vägen kan modellerna tjäna som den ”verklighet” båda parter vill veta mer om. Men om nu företagen värderar godset på ungefär samma sätt som projektledaren, kan de då inte utnyttja de egna resurserna och själva lösa problemet? Det handlar trots allt om stora företag med forskningskapacitet. Under intervjun undersöker jag detta med frågan om vad högskolan bidrar med som företagen inte kan lösa själva:

Dom kan nog lösa... det är ju frågan om dom har tid? Det är väl mer så. Dom har ju mycket annat dom ska göra också... och man behöver ju liksom sitta i lugn och ro. Så att det kan ju va det då, att man får lugn och ro att sitta och fundera på hur man gör utan att det händer en massa annat, akututryckningar som måste göras samtidigt. Annars, kompetensmässigt har dom har ju en hel del erfarenhet i kåkarna. /.../ vi är ju specialister inom det området vi håller på med... Ja, så ett mindre företag hade ju aldrig kunnat fixa det men dom här stora drakarna dom har ju en himla massa specialister dom också /... /
(Projektledare, Tek)

Specialkunskaper och tid att sitta i lugn och ro med sina funderingar – än en gång kan vi skönja gränsen mellan akademi och näringsliv. Företagen har definitivt erfarenheterna och kompetensen ”i kåkarna” men de har inte det forskningsutrymme som akademien kan erbjuda. Det är detta utrymme projektledaren kan bidra med, och hans kompetens och forskning blir på så sätt en mediator i interaktionen.

Än intressantare är att projektledaren själv väljer det lokala företaget som tillflykt för sin egen forskning i projektet. Är inte det att gå över ån efter vatten? Nej, det handlar om att förflytta sig själv med problemet för att emellanåt kunna renodla arbetet i projektet. Den praktiska akademiska forskningsvardagen är, precis som vardagen i industrin, full av ”akututryckningar” och distraktioner av olika slag, och projektledaren beskriver en situation där han måste balansera forskningen med ett akademiskt ledarskap:

/.../ en månad innan semestern ungefär, har jag börjat sitta på [företaget] två dagar i veckan, för att jag fick inte prefekteriet att gå ihop med forskningen. När man är på jobbet så är det alltid massor med folk som kommer och i forskningen måste man sitta ostörd. Så då kände jag bara att, nej jag måste ha en lösning på det problemet. Men då hittade vi på det, ja företaget har brist på lokaler men dom hittade ett rum där jag kunde sitta. /.../ (Projektledare, Tek)

Som prefekt är han att betrakta som administrativ mediator i den akademiska världen. Det är dock inte samma gods som förmedlas via den rollen och projektledaren väljer därför att ta med sig problemet ”över gränsen”, bort från den inomakademiska vardagen. Projektledaren medierar därmed genom fysiska förflyttningar i sökandet efter tid för forskning. Förutsättningen för denna manöver är dock projektledarens tidigare rörelser över gränsen: Han känner väl till omständigheterna i de båda världarna och kan därigenom utnyttja dem på ett strategiskt sätt.

Det naturvetenskapliga projektet tar sig fram genom en liknande mediator. Projektledaren har själv röjt upp de förbindelser på vilka godset transporteras, bland annat genom att ta sig igenom den ”passkontroll” jag tidigare använde som metafor för meritvärdering vid permanent förflyttning över gränsen. Skillnaden mot teknikexemplet är det naturvetenskapliga projektets temporala uppbyggnad. Projektledaren är genom sitt engagemang i akademien och avknoppningsföretaget, samt genom sina tidigare personliga relationer till det stora samarbetsföretaget, en central mediator i projektet. Samtidigt kan han också betraktas som mediator mellan dåtid, nutid och framtid. Hur ser han på sig själv? Hur hanterar han en så pass splittrad situation?

Ja det där är en väldigt bra fråga, alltså man blir ju lite schizofren av det här. Det är ju naturligtvis väldigt bra om man kan få jobba i dom här gränsområdena men ibland så har jag blivit lite rädd själv att, vem är jag så att säga? Jag menar, det är alltifrån conflicts of interests till liksom hur man vill

jobba. Men jag tycker det har löst sig väldigt bra. För jag är ju högskoleanställd. Jag menar, jag sitter där och det är ju den rollen jag ska ha i första hand. Sen känner jag också att jag har som en del av tredje uppgiften en roll att kunna producera verksamhet, tillväxt i området. /.../ Men man känner ju ibland att, jag har ju både den industriella biten och den akademiska biten, man är inte den traditionella akademikern ibland, man är inte den traditionella industri... man kan hamna lite utanför. Men sammantaget har det ju varit, som jag känner, en väldigt tillfredsställande lösning att kunna vara i det här gränsområdet. Det är ju där tillväxten sker. /.../ det här är en fråga jag ställer mig själv ibland, var står jag egentligen? /.../ som jag ser det är det högskolan som ska komma ut först i det här. Det är ju min arbetsgivare. (Projektledare, Nat)

I första hand definierar projektledaren sig som högskoleanställd och det är i den positionen han finner trygghet. Han har själv "gått över gränsen" och känner därmed gränsområdet vilket han beskriver som tillväxtfrämjande. Projektledaren blir genom sin förankring i akademien en mediator med erfarenheter av de båda världarnas skilda logiker. Om så inte vore fallet, det vill säga ifall han inte fann en lösning på den potentiella "schizofrenin", skulle hans föreställningar och förhållningssätt antagligen fluktuera med upplevelsorna av de olika sammanhang han sammanbinder. Han skulle då, med andra ord, förmedlas snarare än förmedla.

Innan jag går vidare med det femte projektet vill jag reda ut begreppen lite grann. I analysen i detta avsnitt har mediatorer ibland kommit att behandlas i direkt anslutning till roller av olika slag, men mediator och roll är *inte* utbytbara begrepp. Mediator ligger närmare "handling" än roll och begreppets aktiva innehåll är viktigare än dess temporära förbindelse med givna positioner eller aktörer. Forskarna i det samhällsvetenskapliga projektet, doktoranden i projektet från humaniora, projektledaren och kontaktpersonerna i teknikprojektet samt projektledaren i det naturvetenskapliga projektet förenas av just detta: Deras handlingar upprättar och/eller upprätthåller de förbindelser på vilka godset förmedlas, vilket i sin tur påverkar den fortsatta interaktionen i projekten.

På tur i analysen står nu IT-projektet, ett projekt vars likheter med MdH-exemplet från delstudie 1 påtalats vid ett flertal tillfällen i rapporten. I delstudie 1 använde vi begreppet "nätverk" för att beteckna den organisation vi tyckte oss urskilja i MdH-

fallet. Vi såg ett problem som inte behövde ”förflyttas” i någon större utsträckning och ett projekt som på något vis kretsade runt problemet. Vi beskrev det som att vi i detta fall såg den mest utvecklade formen av interaktion, underlättad av samsyn och korta avstånd, geografiskt såväl som vetenskapligt.

På ett likartat sätt skulle man kunna beskriva IT-projektet. Det skulle dock vara ytterst kontraproduktivt att nu återgå till begreppsapparaten från delstudie 1. Nu tror jag i och för sig att vi hade ”rätt” i vår beskrivning, men jag befarar samtidigt att vi med analogierna till ”nätverk” och ”mode 2” tog ett analytiskt ”språng” som mer än nödvändigt förstärkte skillnaderna mellan MdH och de övriga fallen.

IT-projektet sticker ut, det ska understrykas, men det beror inte på att det är ett ”nätverk”, till skillnad från de övriga projekten som då skulle vara ”någonting annat”. Skillnaderna ligger i de mediatorer som kan härledas ur projektledarens beskrivning, mediatorer vi inte har sett i de andra projekten: Personalutbytesavtalet med det lokala företaget och den årliga finansieringen från detsamma. Låt oss titta lite närmare på personalutbytesavtalet som mediator.

Projektledaren beskriver utbytesavtalet när hon diskuterar finansieringen av den tidigare industridoktoranden, och hans roll i projektet:

IP: /.../ han har hela tiden varit anställd på [det lokala företaget]. Sen, efter att han hade disputerat så jobbade han ett halvår som postdoc i projektet, och då kom ju en del av dom medlen från universitetets medel för projektet. [Det lokala företaget] har ju varit en viktig samarbetspartner för oss under lång tid, så att vi har ett väl utvecklat samarbete där. Vi har ett personalutbytesavtal och han jobbade ett halvår som postdoc här via det avtalet då. Vi har också tidigare haft lärare härifrån som har jobbat ett tag i industrin, och andra personer från [företaget] som har varit här och jobbat som lärare under perioder. Så att vi har ett avtal som reglerar dom bitarna. /.../ (Projektledare, IT)

I citatet framgår, som jag ser det, att avtalet snarare än personen ifråga blir en mediator. Industridoktoranden hade anställts i samband med ett tidigare projekt och det var via avtalet han senare kunde förflytta sig över gränsen till en position som forskare i projektet. Det är givetvis inte fråga om ett ständigt flöde av människor över gränsen, men tydligen har avtalet underlättat, och i några fall gett upphov till personell mobilitet.

Utbytesavtalet är en formaliserad samhandling som fördelar kontrollen över gränsen och som öppnar förbindelserna för fortsatt interaktion. På liknande sätt kan vi förstå den årliga motfinansieringen från företaget som mediator, en handling vilken i allra högsta grad påverkar interaktionen parterna emellan. Nämnda mediatorer reflekterar en formaliserad överenskommelse om godsets värde, och "samsynen" förstärks av fortsatt interaktion kring gemensamma problemställningar. Förbindelserna, godset och mediatorerna har så att säga frigjorts från enskilda projekt och nya problem och frågeställningar kan därigenom uppstå när idéer, personal och pengar korsar gränsen. Ungefär så skulle nog MdH också ha karaktäriserats, om vi i den första delstudien haft tillgång till begreppen förbindelser, gods och mediatorer.

Varför är det på detta viset? Handlar det om resurser? Nej, jag tror inte det, inte primärt i alla fall. Man kan lika gärna tänka sig resurserna som ett resultat av tidigare utfall, att interaktionen i de tidigare projekten har gett upphov till organisatoriska lösningar och mobilitet som nu kan "växlas in" i nya projekt. Indirekt kan man givetvis koppla det till resurser. Tidigare plattformssatsningar är en av orsakerna till de mönster vi nu kan se. Interaktionen idag är dock inte kopplad till någon plattform. Den är ett resultat av de förbindelser som hålls öppna av mediatorer vars handlingar sätter projekt i rörelse, och så vidare.

Jag tror att vi kan runda av här.

2.3 SAMMANFATTANDE BETRÄKTELSE

I analysen har jag försökt illustrera de fem projekten genom hänvisningar till förbindelser, gods och mediatorer. Exemplet som plockats fram ur intervjuerna med projektledarna har via nämnda begrepp tolkats som rörelser i interaktionen över gränsen, rörelser som sammantagna beskriver formeringen runt ett problem. Med hjälp av de tre metaforerna har vi med andra ord kunnat följa organisationerna "i aktion": I arbetet med att lösa problem så utvecklas också den organisatoriska form i vilken interaktionen sker.

Analysens upplägg ger dock ofrånkomligen en något splittrad, och kanske ofullständig bild av projekten. Jag har tvingats vara selektiv i mitt sökande efter de viktigaste särdragen. För att i viss utsträckning rätta till denna skevhet väljer jag att avsluta analysen med några sammanfattande betraktelser. Förhoppningen är att kunna

specificera de gemensamma och särskiljande drag vilka sammantagna kan tjäna som en praktiskt förankrad förståelse av interaktionen över gränsen mellan akademi och näringsliv. Sedan, i det avslutande kapitlet, ska jag överföra förståelsen till en diskussion kring begreppen samverkan och samproduktion.

Inledningsvis: Gränsen mellan akademi och näringsliv är mer eller mindre synlig i alla de studerade projekten. Hur gränsen hanteras i interaktionen, det varierar från projekt till projekt. Jag har tagit fasta på olika exempel från projekten och analyserat dem i termer av förbindelser, gods och mediatorer. Analysen ger sammantaget en god bild av möjliga organisatoriska lösningar och vilka förutsättningar som ger upphov till dem. Jag har valt att lyfta ut följande punkter:

1. Geografiska avstånd har betydelse för interaktionen, men kan samtidigt överbryggas av små vetenskapliga avstånd. Ett stort vetenskapligt avstånd är svårare att överbrygga och det uppstår om samarbetsföretaget inte har kapacitet för och/eller tradition av forsknings-/utvecklingsarbete. Avståndet, som i sin tur tycks hänga samman med företagets storlek och resurser, kan komma till uttryck i allt från arbetsätt till föreställningar om motparten och dess aktiviteter. När förbindelserna i ett projekt går över ett större vetenskapligt avstånd, blir arbetsdelningen märkbar och det skapas stora behov av översättning, ett ansvar som ofta vilar på enskilda ”mänskliga” mediatorer.
2. I de fall där mediatorsn är en doktorand, som i humanioraexemplet, blir förbindelsen i stor utsträckning beroende av doktorandens totala situation, och hans eller hennes förmåga att hantera situationen. ”Gränsgångare”, vilket vi har sett exempel på i teknik och naturvetenskap, kan genom sin kännedom om de båda världarna fungera som betydelsefulla mediatorer. Kontaktpersoner kan som mediatorer ”bromsa upp” interaktionen när de förmedlar resultaten vidare in i sina organisationer. Mediatorer och deras betydelse från fall till fall, är dock avhängiga förbindelsernas karaktär och det vetenskapliga godsets mobilitet.
3. En grundläggande förutsättning för godsets mobilitet är att det inte föreligger alltför stor skillnad i hur de olika sidorna värderar godset. Ju mindre avstånd på värdeskalen desto lättare att förflytta problemet över gränsen, dock under förutsättning att gränsen känns igen och att ägandefrågan är löst. Detta gäller

framför allt när problemet tangerar företagets ”kärnverksamhet”. När problemet ligger närmare ”akademisk kärnverksamhet”, vilket man skulle kunna säga om det samhällsvetenskapliga exemplet, där det vetenskapliga avståndet dessutom är stort, tillmäts godset olika värde av akademi och näringsliv. Behovet av översättning blir då stort, arbetsdelningen tydlig och förbindelserna kan karaktäriseras som sekventiellt enkelriktade.

4. När förbindelserna går över ett mindre vetenskapligt avstånd och när man kommit överens om godsets värde, då kan godset i sig bli en mediator. Exempel på detta återfinns i teknikprojektet där företagens modeller förflyttas över gränsen som gemensamma ”verklighetsbilder” för de båda sidorna. Överenskommelserna, i detta fall, manifesteras formellt genom IPR-avtalet och informellt via den akademiska ”tullen” som förhindrar känsligt material från att bli offentlig handling. Genom kontrollen av gränsen kan översättningsbehovet begränsas till utbyte av analyser och tolkningar av modellerna.
5. Långvarig interaktion där samhandlingar kan formaliseras i avtal och kontrakt, kan leda till förbindelser, gods och mediatorer som frigörs från enskilda projekt. I IT-projektet exemplifieras detta i personalutbytesavtalet med, och finansieringen från det lokala företaget. Avtalet och finansieringen kan betraktas som mediatorer – och förbindelser – i en gränsöverskridande organisation med livskraft och förmåga att generera nya problem som kan ”växlas in” i projekt med goda förutsättningar för fortsatt interaktion.

Med dessa sammanfattande punkter lämnar jag analysen av de fem projekten. Det som nu återstår är att försöka överföra insikterna från analysen till en övergripande förståelse av begreppen samverkan och samproduktion: Vad är det egentligen vi har lärt oss – och vad kan vi lära av det?

3 SAMVERKAN OCH SAMPRODUKTION – VAD HAR VI LÄRT OSS?

I rapportens inledningskapitel tog jag utgångspunkt i resultaten från delstudie 1 och den definition av *samverkan* vi där kom fram till: *interaktion kring ett problem vars lösning till viss del beror av problemets rörelse över avstånd av, bland annat, geografisk och vetenskaplig karaktär.*

Definitionen är det egentligen inget fel på. Den fångar mycket väl interaktionen i de fem projekt jag koncentrerat mig på i denna rapport. I ljuset av den nyss genomförda analysen ter sig dock definitionen alltför allmän, och det är nog så den ska uppfattas: En allmän definition av forskningssamverkan mellan akademi och näringsliv. Vad kan då delstudie 4 tillföra? Jag ska snart besvara frågan, men först en kort summering av de analytiska strategier som lett fram till resultatet.

För det första valde jag inledningsvis att distansera mig från samverkansmatrisen och dess skalor. Istället för ”typ av problem” och ”grad av interaktion” – våra måttstockar för att klassificera profilerna i delstudie 1 – har jag koncentrerat mig på interaktion kring mer eller mindre gemensamma problem. De övergripande faktorer jag har utgått ifrån är interaktionens *organisatoriska förutsättningar och lösningar* samt *mobilitet*.

Jag tog, för det andra, en alternativ definition av ”nätverk” till min hjälp. Genom ett synsätt influerat av ”Actor-Network-Theory” kunde jag urskilja de tre metaforer som sedan har fått vägleda analysen: *Förbindelser*, *gods* och *mediatorer*. Metaforeernas förtjänst är att de riktar blicken mot interaktionens beståndsdelar och samtidigt medger förståelse av såväl organisation som rörelse. Jag har genomgående strävat efter att behandla samtliga projekt efter denna måttstock. Ambitionen har varit att komma så nära gränsen mellan akademi och näringsliv som möjligt och att där följa spåren av interaktionen.

Återigen: Vad kan delstudie 4 tillföra? Precis det jag konstaterade i slutet av förra kapitlet, nämligen att man med hjälp av de tre metaforerna *förbindelser*, *gods* och *mediatorer* kan studera och beskriva samverkansorganisationer ”i aktion”:

Interaktionen kring ett gemensamt problem sker i en organisatorisk form som utvecklas, upprätthålls eller förändras i interaktionen. För att förstå problemet, dess rörelser och lösning måste man förstå interaktionens form och dynamik, och vice versa.

Låter det krångligt? Tänk så här: Förbindelser, gods och mediatorer kan användas för att beskriva ”mänsklig” interaktion och organisering, men begreppen kan lika gärna användas för att åskådliggöra problemet och dess rörelser – och det på en och samma gång. Ett exempel: I teknikprojektet betraktade jag ”modeller” som mediatorer. Modellerna kan å ena sidan uppfattas som gods, alltså en aspekt av problemet och dess rörelse, och å andra sidan som en gemensam ”verklighetsbild”, det vill säga en mediator som påverkar handlingar och som förenklar översättningen – och därmed också interaktionen – mellan de olika sidorna.

Samverkan är ”interaktion kring ett problem vars lösning till viss del beror av problemets rörelse över avstånd av, bland annat, geografisk och vetenskaplig karaktär”, men kryper man närmare gränsen så ser man istället *förbindelser, gods och mediatorer* vars rörelser och *formering* kring gränsen kan avläsas som *problemlösningens förutsättningar och resultat*. Avstånden överbryggas av förbindelser på vilka godset kan förmedlas av mediatorer och resultatet blir en problemlösningorganisation av något slag.

Hur ska vi då förstå begreppet *samproduktion*? Men min tolkning blir det ungefär samma sak som samverkan: En lösningsorienterad interaktion mellan akademi och näringsliv, kring ett gemensamt problem, som producerar sina egna förutsättningar i termer av förbindelser, gods och mediatorer.

Ovanstående diskussion kan förmodligen uppfattas som aningen omständlig, men den leder fram till en tämligen enkel slutsats: ”*Typ av problem*” och ”*grad av interaktion*” är två sidor av samma mynt; *gemensamma problem produceras i, och producerar, en organisation som i och med lösningen av problemet antingen producerar nya gemensamma frågeställningar och fortsatt interaktion, eller försvinner med det lösta problemet.*

Nu är i och för sig inte projekt och profiler samma sak. Projekt innebär tidsbestämd interaktion kring ett specifikt problem, profiler innebär långsiktigare interaktion kring olika problem och den uttalade målsättningen är att lägga grunden för fortsatt interaktion. På projektnivå är dock de två formerna jämförbara. Projekt kan, vilket vi har sett i IT-exemplet, generera förbindelser, gods och mediatorer som frigörs från enskilda projekt, och som stabiliseras i ”profilliknande” konstellationer. Profiler där interaktionen inte stabiliseras i mer formaliserade förbindelser, gods och mediatorer tenderar att återgå till ”projektiliknande” konstellationer. Exempel på det sistnämnda

förhållandet fann vi i BTH-profilen, där förbindelserna, godset och mediatorerna efter profiltiden måste mobiliseras på nytt för varje enskilt projekt.

Och vad kan man lära av resultaten och slutsatserna? Först och främst att organisationen börjar ta form redan i de första kontakterna över gränsen. Förbindelser upprättas och gods börjar röra sig genom mediators handlingar, och eventuellt skapas i dessa rörelser en problemställning av något slag. Är interaktionen livskraftig nog att frambringe en forskningsansökan till KK-stiftelsen, ja då har den också formaliserats tillräckligt för att kunna ”avläsas”. Det borde med andra ord vara möjligt att i ansökningar om projekt och profiler, aktivt leta efter förbindelser, gods och mediatorer, och att därigenom skapa sig en uppfattning om förmågan att interagera över gränsen. I analysen har jag lyft fram ett antal exempel på förbindelser, gods och mediatorer, i projekt inom olika vetenskapsområden, och jag finner det inte nödvändigt att än en gång upprepa dessa exempel.

Det borde dessutom vara möjligt att i viss utsträckning påverka förutsättningarna för interaktion. Jag ska ge två exempel och med dem också belysa de två projekt som avviker mest i denna rapport: IT-projektet och det samhällsvetenskapliga projektet.

Vad gäller IT-projektet så har KK-stiftelsen antagligen satsat på ”rätt häst”. Förmodligen är det också vad som framskymtar i projektets volym. Interaktionens tämligen långa historia har gett upphov till stabiliserade förbindelser, gods och mediatorer, vilka i sin tur lägger grunden för uppkomst av gemensamma problem som kan växlas in i nya resursstarka projekt.

Det samhällsvetenskapliga projektet kan inte falla tillbaka på någon sådan historik. Problemet är visserligen att betrakta som gemensamt men arbetsdelningen är tydlig och de två sidorna skiljs åt av ett stort vetenskapligt avstånd. I själva verket hamnar det samhällsvetenskapliga exemplet nära ett ”traditionellt” forskningsprojekt med en forskargenererad problemställning och ett industriellt ”forskningsobjekt”. Beror det på disciplinen, att det är svårt för samhällsvetare att finna naturliga motparter? Kanske, men man har i samarbetet med konsultföretaget funnit en naturlig motpart. Är det finansieringsformen som inte passar problemet? Nej, jag tror att man skulle kunna påverka interaktionen kring problemet.

Skillnaden mellan konsultföretaget och de övriga samarbetsföretagen är att samarbetet med det förstnämnda kretsar kring en gemensam ”kärnverksamhet”. Skulle ett liknande förhållande kunna skapas gentemot de företag man studerar? Eventuellt, om forskarna, och kanske också finansären försökte förmå företagen att ta större del i arbetet. Datainsamling, måhända också viss sammanställning av data, skulle mycket väl kunna läggas över på de avdelningar i företagen man samarbetar med. De skulle kunna bilda temporära ”utvecklingsavdelningar” att interagera med. Detta skulle givetvis förutsätta att företagen ser värdet i ett sådant engagemang. Och förmodligen skulle ett sådant upplägg innebära en viss utbildningsinsats från forskarnas sida, men utbildningsinsatsen skulle å andra sidan innebära ökad interaktion.

Vad skulle man uppnå med detta? För det första, en omgruppering kring gränsen och en omförhandling av gränskontrollen. Parterna skulle antagligen närma sig varandra i synen på godsets värde. Förbindelserna skulle bli kortare, mediatorerna fler och fördelade mellan parterna och godset skulle därmed kunna ”bollas” på ett annat sätt än i den nuvarande formen. Företagets motfinansiering skulle dessutom, för det andra, sannolikt öka, och KK-stiftelsens bidrag likaså. Den ojämna arbetsbelastningen, som projektledaren beskriver, skulle på så sätt avta.

Jag vet inte om förslaget är realistiskt eller ej. Däremot är jag övertygad om att man redan i projektansökan kan avläsa interaktionen kring problemet och att ett projekts riktning därmed skulle vara möjlig att påverka.

Jag ska snart sätta punkt, men en fråga återstår att besvara. Är det ”mode 2” vi ser i MdH-fallet och i IT-projektet? Nja... Visserligen ligger de närmare mode 2, som idealtyp för samverkan, än de övriga profilerna och projekten, men mekanismerna är desamma: Förbindelser, gods och mediatorer formeras i interaktionen kring gemensamma problem och organisationen består så länge interaktionen fortgår. Avtar interaktionen, då omgrupperas organisationerna till någonting annat än samverkan, samproduktion eller vad man nu väljer att kalla fenomenet. I slutändan handlar det nog om val av perspektiv och begrepp. Har man mode 2 som utgångspunkt, då ser man också mode 2. Jag har i den här rapporten valt ett annat perspektiv och därmed också sett någonting annat.

REFERENSER

- Etzkowitz, H (2005). *Trippelbelix – Den nya innovationsmodellen*. Stockholm: SNS Förlag.
- FBA – Forum For Business Administration (2002). *Att utveckla FoU-miljöer med spetskompetens och näringslivsrelevans. En uppföljning av resultat och kritiska faktorer i KK-stiftelsefinansierade projekt vid nya högskolor*.
- Gibbons, M, Limoges, C, Nowotny, H, Schwarzman, S, Scott, P & Trow, M (1994). *The New Production of Knowledge. The Dynamics of Science and Research in Contemporary Society*. London: Sage Publications.
- Högberg, A, Karlsson, P & Schilling, P (2006). "Det gäller inte bara pengar, vi behöver även idéer." *En studie av samverkanspraktik vid fyra lärosäten*. SISTER Arbetsrapporter 2006:53.
- Karlsson, P (2004). *Forskarens socialisation. Kunskapssociologisk visit i doktoranders livsvärldar*. Umeå: Akademiska avhandlingar vid Sociologiska institutionen, No 34, Umeå universitet. (<http://www.diva-portal.org/umu/theses/abstract.xsql?dbid=191>).
- Knorr-Cetina, K (1999). *Epistemic Cultures: How the Sciences Makes Knowledge*. Cambridge & London: Harvard University Press.
- Latour, B (2005). *Reassembling the Social: an Introduction to Actor-Network-Theory*. Oxford: Oxford University Press.
- Nylander, J & Shalit, O (1998). *Slutrapport från uppföljningen av KK-stiftelsens HÖG-satsning 1995, 1996 och 1997*. KK-stiftelsen.
- Patton, M Q (1987). *How to Use Qualitative Methods in Evaluation*. Newbury Park: Sage.
- Pickering, A (1995). *The Mangle of Practice. Time, Agency & Science*. Chicago & London: The University of Chicago Press.
- Pickering, A (Ed) (1992). *Science as Practice and Culture*. Chicago & London: The University of Chicago Press.
- Ritzer, G (1996). *Sociological Theory. Fourth Edition*. New York: McGraw-Hill.

Slaughter, S & Rhoades, G (2004). *Academic Capitalism and the New Economy*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.

Ziman, J M (2000). *Real Science: what it is, and what it means*. Cambridge: Cambridge University Press.

BILAGA 1 – INTERVJUGUIDE

Intervjuguide – SAMP, delstudie 4, 2007.

Inledningsvis:

- Kort och allmänt hållen presentation av mig själv och SAMP, dvs varför vi gör intervjuerna och vad vi är intresserade av.
- Informera om intervjupersonens rättigheter. Han/hon är med på frivillig basis. Vill IP inte svara på en fråga så behöver han/hon inte göra det. Han/hon kan också avbryta intervjun när som helst.
- Inspelning?
- Konfidentialitet, anonymitet.

I. Om intervjupersonen

1. Till att börja med skulle jag vilja be dig att berätta lite grann om dig själv.
 - Namn
 - Ålder?
2. Vilken är din nuvarande tjänst?
 - Lektor/docent/professor/annat?
 - Disputerat; när, var?
 - Institution/enhet?
 - Vem finansierar?
 - Hur länge har du innehaft tjänsten?
 - Annan typ av arbete tidigare?

II. Projektet och samarbetet

1. Beskriv hur ni arbetar i [projektet].
 - Vad går projektet ut på?
 - Vem formulerade problemet?
 - Vilka, förutom du, är involverade? (Företag, institutioner, universitet etc.)
 - Vem gör vad?
 - Vilken är din uppgift?

- Hur organiseras samarbetet?
 - Mötesformer? (Var/hur/hur ofta?)
 - Vad bidrar ni från högskolan med?
 - Vad bidrar företaget/företagen med?
 - Varför samverkan i detta projekt?
 - (Vad består samarbetet i? – ”Industridoktorand”, pengar, utrustning, lab etc?)
2. Vem tog initiativ till samarbetet?
- Hur gick det till?
 - Vem tog kontakt?
 - Fanns det redan etablerade kontakter?
 - Har era samarbetspartners egen forskningsverksamhet/forskarutbildade?
 - Var finns era samarbetspartners?
 - Svårt finna samarbetspartners i regionen? (”Godkända”?)
 - Varför just KK-stiftelsen?
3. Hur tycker du att arbetet fungerar?
- Vad hade du för förväntningar när projektet inleddes?
 - Vilka förväntningar upplevde du ställdes på dig?
 - Får du gehör för dina idéer?
 - Kommer ni överens?
 - Hur fattas besluten?
 - Hur fungerar kommunikationen?
 - Möte på ”halva vägen”, eller är det någon part som är mer drivande?
4. Vad är specifikt för den här typen av projekt?
- Hur skiljer sig den här typen av forskning från andra projekt med andra finansiärer?
 - Gör ni det ni angav att ni skulle göra (i forskningsansökan till KK-stiftelsen)?
 - Vilka kriterier för finansiering angav KK-stiftelsen?
 - Enligt din uppfattning – varför finansierar KK-stiftelsen den här typen av projekt?
 - Hur anser du att den här typen av projekt/den här finansieringsformen passar forskningen inom din disciplin/ditt vetenskapsområde?
5. Hur väl integrerat är projektet/projektgruppen med organisationen i övrigt?
- Institutionen eller motsvarande?
 - Fakulteten?

- Lärosätet? ("Profilering"? Större satsning, ex profil? Andra stödformer?)
 - Forskningsmässig status?
 - Samarbete över organisatoriska gränser?
 - Socialt?
 - Ledarskap på olika nivåer?
6. Hur ser du på dig själv, tillhör du i första hand projektgruppen, institutionen, disciplinen, lärosätet eller något annat?

III. Syn på forskning (Frågorna under denna rubrik bör i så stor utsträckning som möjligt integreras i diskussionerna kring projektet.)

1. Hur skulle du vilja definiera "forskning"?
2. Finns det en arbetsdelning mellan universitets-/högskoleforskare och näringslivsforskare?
 - Hur bör det vara?
 - Kunskapsutbyte?
 - Ömsesidigt utbyte eller mer anpassning från någon sida?
3. Hur uppfattar du likheterna respektive skillnaderna mellan universitets-/högskoleforskning och näringslivsforskning vad gäller:
 - Metoder?
 - Teorier?
 - Resurser?
 - (Arbetsätt?)
4. Hur ser du på publicering och patentering?
 - Hur resonerar man kring dessa frågor i samarbetsprojekt där du deltar/har deltagit?
 - Vem äger resultaten?
 - Vad har du för utrymme att själv publicera resultat som kommer från projektet?

IV. Om framtiden

1. Hur ser din närmaste framtid ut?
 - Möjligheter?
 - Problem?
 - Vad gör du om fem-tio år? (Kvar på högskolan?)

2. Vad tror du att projektet kommer att få för konsekvenser för din fortsatta forskning?
 - Har samarbetet med näringslivet resulterat i någonting konkret för din del, exempelvis patent, affärsidé, företag eller ny forskning?
 - Fördelar med att samarbeta med näringslivet?
 - Nackdelar?

3. Till sist: Är det någonting du vill tillägga, någonting som du anser att vi har glömt?

TIDIGARE ARBETSRAPPORTER/WORKING PAPERS

- 2008:84 Peder Karlsson: Om gränser, förbindelser, gods och mediatorer
- 2008:83 Göran Melin: Utvärdering av Hasselbladprofessuren i Göteborg
- 2008:82 Anki Dellnäs & Enrico Deiacco: Forskningsprioriteringar : Hur, vem och vad? Exempel från Danmark, Storbritannien och Österrike
- 2008:81 Lars Geschwind & Karin Larsson: Om humanistisk forskning. Nutida villkor och framtida förutsättningar
- 2008:80 Andreas Johnson, Enrico Deiacco, Karla Anaya Carlsson, Fredrik Scheffer: Effektanalys av "offentlig såddfinansiering" 1994 till 2004. NUTEKs och VINNOVAs såddfinansieringsstöd
- 2008:79 Enrico Deiacco, Ana M. Gren & Göran Melin: Exploring University Alliances and comparable Academic Cooperation Structures
- 2008:78 Olof Daniel Ljungberg, mattias Johansson & Maureen McKelvey: Polarization of the Swedish University Sector – Structural Characteristics and positioning
- 2008:77 Anders Broström, Maureen McKelvey & Christian Sandström: Elite European Universities and the R&D Subsidiaries of Multinational Enterprises
- 2008:76 Lars Geschwind & Karin Larsson: Uppföljning av studenter efter avslutade studier – ett verktyg för att utveckla utbildningen
- 2008:75 Olof Hallonsten & Mats Benner: Why large research infrastructures can be built despite small investments? – MAX-lab and the Swedish research infrastructure
- 2008:74 Fredrik Scheffer & Göran Melin: Fallstudie av en Ytkemisk forskarskola. Utvärdering av SSF:s satsning på Yt- & kolloidteknologi.
- 2007:73 Anders Broström & Enrico Deiacco: Räcker det med forskning i världsklass? – Nya perspektiv på teknikföretagens samarbete med offentligt finansierade forskningsmiljöer
- 2007:72 Mats Benner, Enrico Deiacco & Olle Edqvist: Forskning, innovation och samhälle – Ett sammanflätat system i snabb omvandling
- 2007:71 Lars Geschwind & Fredrik Scheffer: Det bästa av två världar? Utvärdering av samarbetet mellan KTH och Lärarhögskolan i Stockholm med syfte att utveckla lärarutbildningar med teknisk och naturvetenskaplig inriktning
- 2007:70 Lars Geschwind: Policyprojekt och kunskapsområde – Utvärdering av Centrum för lärande i hållbar utveckling vid Lärarhögskolan i Stockholm
- 2007:69 Enrico Deiacco & Maria Johansson: Att få kunskap använd – en utvärdering av tre Mistraprogram
- 2007:68 Göran Melin: Reviewing applications by women: Critical use of additive and reasoning evaluation methods
- 2007:67 Olle Edqvist: Review of SPIDER's funding of ICT Collaboration – Projects with Swedish partners
- 2007:66 Peter Schilling: SSF:s satsning på strategiska forskningscentra – En analys av bedömningsprocessen
- 2007:65 Enrico Deiacco & Göran Melin: Riskanalys av KTH:s engagemang i Pakistan Sweden University
- 2007:64 Göran Melin & Fredrik Scheffer: Gräddfil eller B-lag? Undersökning av anställningsformen biträdande lektor
- 2007:63 Anders Broström: Collaboration for competitiveness – Towards a new basis for regional innovation policy
- 2007:62 Anders Broström, Karla Anaya-Carlsson, Enrico Deiacco & Fredrik Scheffer: Vad kan Staten lära av en effektanalys av såddfinansieringsprogrammet? – En förstudie
- 2007:61 Enrico Deiacco, Anders Broström & Lars Geschwind: Högskola och region – ett trevande förhållande. Reflektioner över exemplet Västra Götalandsregionen
- 2007:60 Karla Anaya-Carlsson & Göran Melin: Den postdoktorala perioden för doktorsexaminerade läsåret 1998/99
- 2007:59 Fredrik Scheffer, Åsa Smedberg, Göran Melin: Fallstudie av en neurovetenskaplig forskarskola. Utvärdering av SSF:s satsning på National Network in Neuroscience
- 2007:58 Fredrik Scheffer & Göran Melin: Fallstudie av en biomedicinsk forskarskola. Utvärdering av SSF:s satsning på programmet Glykokonjugater i biologiska system
- 2006:57 Enrico Deiacco: Utbildningsbranschen – drivkrafter, storlek och nya affärsmodeller
- 2006:56 Göran Melin & Andreas Högberg: "Alla blir professor". En framåtblickande utvärdering av befodringsreformen vid KTH
- 2006:55 Enrico Deiacco & Göran Melin: Considerations on university alliances. Motives, risks and characteristics
- 2006:54 Göran Melin & Rickard Danell: Effects of funding young, promising scientists
- 2006:53 Andreas Högberg, Peder Karlsson & Peter Schilling: "Det gäller inte bara pengar, vi behöver även idéer" En studie av samverkanspraktik vid fyra lärosäten

- 2006:52 Olle Edqvist: Internationalisering av svensk forskning. Reflektioner från ett antal fallstudier
- 2006:51 Linda Blomkvist & Göran Melin: Forskarstuderande under och efter utbildningen. Jämförande offentlig statistik från Sverige och Danmark
- 2006:50 Enrico Deiacio & Göran Melin: Hur mår klinisk forskning? – en studie av FoU-verksamheten i Landstinget i Östergötland.
- 2006:49 Enrico Deiacio, Peter Schilling & Åsa Smedberg: Att möta kompetensbehov hos små och medelstora företag. En studie av KK-stiftelsens satsningar på Expertkompetensprogrammet
- 2006:48 Andreas Högberg & Göran Melin: Utvärdering av SSF:s satsning på Junior Individual Grants
- 2006:47 Åsa Smedberg & Göran Melin: Utvärdering av SSF:s satsning på Senior Individual Grants
- 2006:46 Ulf Sandström: Forskningsdebattens vad, vem, hur och varför
- 2006:45 Lillemor Kim: Kvalitet kontra kvantitet: Högskoledebatten 2005 – 2006
- 2006:44 Peder Karlsson & Peter Schilling: Nya teorier – Ny kunskapsproduktion? Några teoretiska perspektiv på IVA:s universitetsframsyn 2005/2006
- 2006:43 Karin Caldwell, Ulf J Johansson, Anders Liljas (ordf) & Göran Melin (sek): Utvärdering av INGVAR (Individual Grant for the Advancement of Research Leaders) - med avseende på utformning, urvalsprocess och ledarskapsprogram
- 2006:42 Peter Schilling & Maria Johansson: Finansiering och strategi - En fallstudie över KK-stiftelsens profil- och plattformssatsning vid Blekinge Tekniska Högskola
- 2005:41 Enrico Deiacio & Fredrik Lagergren med medverkan av Åsa Smedberg: Energisystemforskning – till vad och hur mycket? Utvärdering av programmet för Allmänna energisystemstudier
- 2005:40 Enrico Deiacio, Maria Johansson & Hans Westlund: Ju mer vi är tillsammans... – Utvärdering av Delegationen för regional samverkan om högre utbildning
- 2005:39 Maria Johansson, Lillemor Kim, John Storan & Sverker Sörlin: Bridging the Gap – Comparing Actions for Widening Participation in Higher Education in Sweden and England
- 2005:38 Anders Broström, Enrico Deiacio & Göran Melin: Vägval för Örebro universitet och Mälardalens högskola : Utredning av förutsättningar för fusion, allians eller annan samverkan
- 2005:37 Hans Löf & Anders Broström: Does Knowledge Diffusion between University and Industry Increase Innovativeness
- 2005:36 Lillemor Kim & Per Janson: Kompetens för evidens – om Vårdalstiftelsens särskilda kompetenssatsningar
- 2005:35 Göran Melin: De nya kulturutbildningarna - en undersökning av nya typer av högskoleutbildningar på kulturområdet
- 2005:34 Enrico Deiacio & Anders Broström: Kunskapsregion Stockholm på världsmarknaden - möjligheter och utmaningar för det regionala tillväxtprogrammet
- 2005:33 Lillemor Kim & Ewa Olstedt : Utbildningsvetenskapliga kommittén - en ny aktör i forskningslandskapet
- 2004:32 Anders Broström, Enrico Deiacio & Sverker Sörlin: Tekniska universitet på världsmarknaden? -motiv och förutsättningar för en strategisk allians mellan KTH och Chalmers
- 2004:31 Sverker Sörlin, Instituttssektorn, högskolan och det svenska innovationslandskapet
- 2004:30 Sverker Sörlin (ordf.), Mårten Carlsson, Britt-Marie Drottz-Sjöberg och Göran Melin: Utvärdering av det svenska medlemskapet i IASA
- 2003:29 Göran Melin : Effekter av postdoktorala studier
- 2003:28 Hans Westlund : Regionala effekter av högre utbildning, högskolor och universitet. En kunskapsöversikt.
- 2003:27 Anders Broström, Hans Löf & Carolina Sigfridsson: Kartläggning av högre utbildning och universitetsforskning i Mälardalen
- 2003:26 Bo Persson: Typifying Scientific Advisory Structures and Scientific Advice Production Methodologies
- 2003:25 Sandström, Ulf & Martin Hällsten: Företagens finansiering av universitetsforskning – en översikt i mars år 2003
- 2003:24 Janz, Norbert, Löf, Hans & Bettina Peters: Firm Level Innovation and Productivity : Is there a Common Story Across Countries?
- 2003:23 Hans Löf: Dynamic Optimal Capital Structure and Technological Change
- 2003:22 Ulf Sandström, Laila Abdallah, Martin Hällsten: Forskningsfinansiering genom regional samverkan
- 2002:21 Jan-Eric Degerblad, Olle Edqvist och Sam Hägglund: Utvärderingsspelet
- 2002:20 Laila Abdallah: Resultat eller process : Trender inom utvärdering av svensk högskoleutbildning under 1990-talet
- 2002:19 Henrik Karlsson: Konstnärlig forskarutbildning i Norden
- 2002:18 Ingrid Schild & Sverker Sörlin: The Policy and Practice of Interdisciplinarity in the Swedish University Research System

- 2002:17 Tobias Harding, Ulf Sandström, Sverker Sörlin & Gella Westberg: God avkastning på marginellt risktagande? Bidrag till en utvärdering av nordiskt forskningssamarbete inom ramen för NOS.
- 2002:16 Sverker Sörlin: Fungerar forskningssystemet?: Några strategiska frågor för strategisk forskning
- 2002:15 Hans Lööf & Almas Heshmati: The Link Between Firm Level Innovation and Aggregate Productivity Growth : A Cross Country Examination
- 2002:14 Göran Friberg: Svenska Tekniker 1620-1920 : Om utbildning, yrken och internationell orientering
- 2002:13 Maria Wikhall: Culture as Regional Attraction : Migration Decisions of Highly Educated in a Swedish Context
- 2002:12 PREST, University of Manchester: A Comparative Analysis of Public, Semi-Public and Recently Privatised Research Centres
- 2002:11 Henry Etzkowitz: The Triple Helix of University - Industry - Government : Implications for Policy and Evaluation
- 2002:10 Lillemor Kim: Masshögskolans paradoxer – fem inlägg i den svenska högskoledebatten
- 2002:09 Sverker Sörlin: Cultivating the Places of Knowledge
-
- 2001:08 Bo Persson : Reluctant Agencies : Sectorial Agencies and Swedish Research Policy in the 1980s
- 2001:07 Martin Meyer : Science & Technology Indicators Trapped in the Trippel Helix?
- 2001:06 Kunskapsystem i förändring, Verksamhetsprogram 2001-2003
- 2001:05 Verksamhetsberättelse 1999-2000, Föreningen för studier av forskning och utbildning
- 2001:04 Ulf Sandström : Om den svenska arkitektur-, bostads- och stadsbyggnadsforskningens karaktär
- 2001:03 Jenny Beckman, Mats Brenner, Olle Persson & Ulf Sandström : Nya arbetsformer inom diabetesforskning – studier kring en nätverkssatsning
- 2001:02 Lillemor Kim, Robert Ohlsson & Ulf Sandström : Kan samverkan mätas? Om indikatorer för bedömning av KK-stiftelsens satsningar
- 2001:01 Alexander Kanaev & Albert Tuijnman : Prospects for Selecting and Using Indicators for Benchmarking Swedish Higher Education